د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

دریم ټولگی

ه لري
که منع

چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

Ketabton.com

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

دریم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

۱. د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي غړی.
۲. مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرگو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون:

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځي د پښتو دیپارتمنت استاد.

علومو اکاډمي:

- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو د اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

- داکتر احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
- الحاج عبدالاحد غزنیوال د پوهنې وزارت د علمي شورا کار کوونکی.
- د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارگر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی.
- د مؤلف مرستیاله فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي او مسلکي غړې.

د کتاب ایډیټ کوونکې:

- د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو د پیارتمنټ آمر.
- د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
- د مؤلف مرستیال فیض الله فائیز د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریسرچ دیپارتمنت علمي غړی.

انځورکوونکي:

نفیسه پوپلزی- او حفیظ الله منیر.

د محتویاتو، دینی، فرهنگي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

- ډاکتر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
- دوکتور محمد یوسف نیازي د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمیټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین: نصرالدین (ناصر) او حمید الله (غفاري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی | دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې | هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی | د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو | د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي | پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي | هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي | لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به | لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر | وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او درونه مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب لړلیک

سرلیکونه	مخونه		سرلیکونه	مخونه
قرآن کریم	۱		نثر	۴۲
د حضرت محمد (ص) کوچنیوالی	۳		مکرجنه ګیدړه او ناپوه چرګ	۴۴
حضرت ابوبکر صدیق (رض)	۵		ماینونه	۴۶
د ښوونکي مقام	۷		ترافیکي لارښوونې	۴۸
ښه زده کوونکي	۹		رښتیا ویل	۵۰
ټوکه او کیسې	۱۱		روغتیا	۵۲
راځئ چې کتاب ولولو	۱۳		د چاپېریال د پاکوالي ساتنه	۵۴
قلم وايي	۱۵		زموږ چاپېریال	۵۶
د پوهولو او راپوهولو لارې چارې	۱۷		د سګرټ څکولو زیانونه	۵۸
د ناروغۍ رقعه	۱۹		چرچرک او مېږی	۶۰
ضروري رقعه	۲۰		د غاښونو ساتنه	۶۲
د ماشومانو لوبې	۲۱		د ملاریا ناروغي	۶۴
بریالی	۲۳		هیوادنۍ مینه	۶۶
د مور او پلار حقونه	۲۶		د غزني ښار	۶۸
د مور ورځ	۲۸		دوه اخترونه	۷۰
د لیک او لوست ارزښت	۳۰		د تګ راتګ وسیلې	۷۲
نظم	۳۲		جرګه	۷۴
ځانځاني	۳۴		وزلوبه(بز کشي)	۷۶
هوښیاره نجلۍ	۳۶		د اوړي موسم	۷۸
د کور په کارونو کې مرسته	۳۸		باغوان	۸۰
خواخوږي	۴۰		د ونو ګټې	۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرلیکونه	مخونه
د وخت ارزښت	۸۴
باران	۸۶
بزګر	۸۸
ترکاڼ	۹۰
تیلفون	۹۲
د الوتونکو وزرونه	۹۴
طبیعي شتمني	۹۶
کار او طبیعت	۹۸
ورمونه	۱۰۰
متلونه	۱۰۲
د مني موسم	۱۰۴
د ژمي موسم	۱۰۶
د اور ګټې او زیانونه	۱۰۸
الوتونکي مرغان	۱۱۰
رښتینی هلک	۱۱۲
د کورني چرګانو ساتنه	۱۱۴
پر حیواناتو زړه سوی	۱۱۶
مرغان او دخالو جوړونه	۱۱۸
ښه کره وره	۱۲۰
د شاتو مچی	۱۲۲
وریښم څرنګه لاس ته راځي	۱۲۴

سرلیکونه	مخونه
روغه جوړه	۱۲۶
د زرد آلو زړی	۱۲۸
زیار او هوسایي	۱۳۰
لیک نښې	۱۳۲
ساده کلمې	۱۳۴
مرکبې کلمې	۱۳۶
وروستاړي	۱۳۸
مختاړي	۱۴۰
عبارت او جمله	۱۴۲
جمله	۱۴۴

لومړی لوست

قرآن کریم

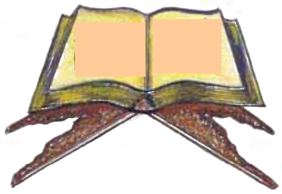

موخه: د متن لوستل، لیکل، د قرآن کریم په لارښوونو باندې عمل کول او د نوو کلمو په معنا پوهیدل دي.

پوښتنې:

١. قرآن کریم پر کوم پیغمبر نازل شوی دی؟
٢. آیا ویلی شئ چې قرآن کریم څو آیتونه، څو منزلونه او څو سورې لري؟
٣.د قرآن کریم د تلاوت نه مخکې باید کوم ټکي په پام کې ونیول شي؟

قرآن کریم د خدای (ج) کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر حضرت محمد (ص) نازل شوی دی.
د قرآن کریم تلاوت او لوستل ځانګړی ثواب لري.
څوک چې قرآن کریم تلاوت کوي او یایې په لاس کې نیسي باید په اوداسه وي. ښه زده کوونکي همېشه د قرآن کریم تلاوت کوي، پر لارښوونو یې عمل کوي او دهغه ادب ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

نازل : رالېږل شوی	ځانګړی : خاص
تلاوت : لوستل	درناوی : احترام

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره دقرآن کریم لوست په لوړ آواز ولولي.
- د لانـــدې کلمو سمه معنا د درکړل شوي چوکاټ له کلمو څخه وټاکئ او بیا یې د کلمو تر څنګه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱.تلاوت ________
۲.ځانګړي ________
۳.همېشه ________

تل، خاص،
دقرآن کریم لوستل

د لاندې کلمو مفرد شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

جمع	مفرد
آیتونه	آیت
مسلمانان	
سورې	
ادبونه	

کورنۍ دنده:

- لاندې جملو کې تش ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ!
- (قرآن کریم،حضرت محمد (ص)، خدای(ج))
- قرآنکریم د__________ کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر _______نازل شوی دی.
- د ______ تلاوت او لوستل ځانګړي ادبونه لري.

د حضرت محمد(ص) کوچنيوالی

دوهم لوست

موخه: د متن لوستل، ليکل، د نوو کلمو په معناوو پوهېدل، د حضرت محمد(ص) د لـوړ شخصيت پېژندل او د هغه په کړو وړو عمل کول دي.

پو ښتنې:

۱. تاسې د حضرت محمد (ص) په هکله څه ويلی شئ، خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ!
۲. په پورتني عکس کې کوم زيارت وينئ؟

زموږ پيغمبر حضرت محمد(ص) له کوچنيوالي څخه د ښو او نيکو اخلاقو څښتن و. حضرت محمد (ص) به د خپلو همزولو له کورنيو سره په ډېر درناوي چلند کاوه. له دی کبله دده نيکه (عبدالمطلب) ورته تـل دخـوی خطاب کاوه او په هغه باندې ډير ګران و. همدا رنګه د ده تره (ابوطالب) هم په ده باندې ډير پام کاوه او د خپلو اولادونو په شان ورته ګران و. حضر ت محمد(ص) هم د مشرانو درناوی او عزت کاوه او له هغوی سره يې دکور او کورنه بهر په کارونو کې مرسته کوله، ځکه هغوی ته د زړه له کومې ګران و. که څه هم دی يتيم و خو دخپل نيکه او تره په شفقت او مهربانۍ کې يې د پلا رمينه تر لاسه کړې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معنا ګاني:

پيغمبر :	پيغام وړونکی
بې وزله :	غريب
جامع :	يو نوم دی

د زده کوونکو فعاليتونه:

- له يو بل سره متن ولولئ.
- له تورو څخه کلمې جوړې او د چوکاټ په خالي ځايونو کې يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

ک+و+چ+ن+ي+و+ا + ل + ی =	کوچنيوالی
هـ+م+ز+و+ل+و=	
ج+ ا +م+ ع =	
هـ+ل+ک =	
پ+ ا+ ک =	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي د ې په خپله خوښه د لوست درې کرښې په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېم لوست

حضرت ابوبکر صديق(رض)

موخه: د متن لوستل، ليکل، دحضرت ابوبکر صديق (رض) دلوړ شخصيت پېژندل او د هغه په کړووړو عمل کول او دنوو کلمو په معنا وپوهېدل دي.

پوښتنې:

١. آيا د حضرت ابوبکر صديق (رض) په هکله څه ويلی شئ؟

٢. د حضرت ابوبکر صديق (رض) اصلي نوم څه دی؟

٣. حضرت ابوبکر صديق (رض) د حضرت محمد(ص) څويم يار دی؟

حضرت ابوبکر صديق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی يار و. اصلي نوم يې عبدالله، د پلار نوم يې (عثمان) او په ابو قحافه سره يې شهرت درلود.

د حضرت محمد(ص) له خوا ورته د صديق لقب ورکړل شوی و. ابوبکر صديق(رض) ديندار او د ښو کړووړو خاوند و. تل به يې له خلکو سره په ورين تندي خبرې کولې. په خپلو دندو کې وفا دار او رښتينی و.ده خپل مال او شتمني د خدای (ج) په لاره کې ورکوله. او له بې وزلو سره يې د خپل توان په اندازې مرسته کوله. حضرت ابوبکر صديق(رض) له کوچنيوالي څخه د حضرت محمد(ص) سره مينه درلوده، ناسته او ولاړه به يې ورسره کوله. کله چې حضرت محمد(ص) په پيغمبری مبعوث شو، نو حضرت ابوبکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدیق(رض) لومړی سړی و، چې په حضرت محمد (ص) یې ایمان راوړ او د اسلام په مبارک دین مشرف شو. کله چې حضرت محمد(ص) لــه مکــې معظمې نه مدینې منورې ته هجرت کاوه دی یې د لارې ملګری و او همــدا راز په ټولو غزاګانو کې ور سره و. کوم وخت چې حضرت محمد(ص) لــه دې نړۍ څخه رحلت وکړ، نو حضرت ابوبکر صدیق (رض) د مــسلمانانو خلیفه وټاکل شو. دوه کاله او شپږ میاشتې یې خلافت وکړ او د ٦٣ کالو په عمر یې له دې دنیا څخه رحلت وکړ.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست جملې په کرار سره ولــولئ. دحــضرت ابــوبکر صدیق(رض) د کړووړو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- د لاندې کلمو سمه معنا له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

– صدیق ________ – ورین ________ – هجرت ______
– مشرف ________ – بېوزله ________ مبعوث ______

رښتینی، عزتمند، پراخ،
بېلتون، غریب، لېږدېدنه

لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ورکړئ.

۱. د حضرت ابوبکر صدیق (رض) د پلار نوم څه و او په څه باندې مشهور و؟
۲. د حضرت محمد (ص) لومړی یار څوک و؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په سمو کلمو سره ډک او پــه خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

۱. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی ______ و.
۲. ابوبکر صدیق (رض) دینداره او د ________ خاوند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

د ښوونکي مقام

موخه: د ښوونکي په درناوي او دهغه د دندې په ارزښت پوهېدل او د دې متن سم لوستل، ليکل او د نوو کلمو په معنا پوهېدل دي.

پو ښتنې

۱. تاسې ليک او لوست له چا نه زده کوئ؟

۲. ښوونکی پر موږ باندې ولې د مور او پلار په شان حق لري؟

۳. تاسې د خپل ښوونکي ورځ څه ډول لمانځئ؟

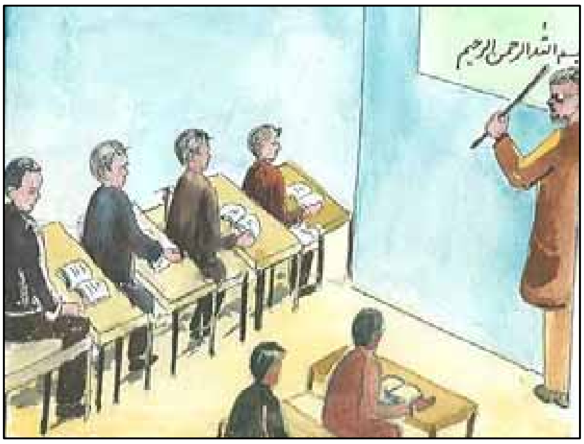

هغه څوک چې موږ تـه ليـک او لوست را زده کوي، ښوونکی نومېږي. ښوونکی موږ ته هـره ورځ نوي معلومات راکوي. موږ د نوي او سوکاله ژوند لپـاره روزي، نو ښوونکی څکه د مور او پلار په شان په موږ باندې حق لري. بايد درناوی يې وکړو او په لارښوونو يې عمل وکړو. د ښــوونکي د مقام د درناوي په خاطر په ځينو هېوادونو کې يوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نوم لمانځل کيږي. همدارنګه زموږ په هېواد کې هم يوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نامه شته، چې د زده کوونکو له خوا په خوشحالۍ اود ترانو په ويلو لمانځل کيږي. زده کوونکي د خپلو ښوونکو په ګډون مېلې جوړوي او په خوښۍ سره دغه ورځ تېروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

مقام :	منزلت
درناوی :	احترام
هېواد :	وطن

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د متن جملې ولولئ؟
- د لاندې کلمو معناوې په چوکاټ کې له لیکل شوو کلمو څخه وټاکئ او بیا یې د کلمو تر څنګ په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

سوکاله:__________

درناوی:__________

ښوونکی:__________

احترام
آرامه
استاد

- زده کوونکي دې د متن د څو جملو املاء یو بل ته ووایي.

کورنۍ دنده:

- ګرانو زده کوونکو! د ښوونکي، لیک، لوست، درناوی کلمې لومړی په لنډو جملو کې وکاروئ.او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

ښه زده کوونکي

موخه: د ښو زده کوونکو په ښو صفتونو پوهېدل. د هم ډوله (مترادفو) کلمو پېژندل او دهغو سمه کارونه او د دي شعر سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

۱. مورِ چا ته ښه زده کوونکی ويلی شو؟
۲. تاسې چې ښه زده کوونکي يآست څه بايد وکړئ؟
۳. ستاسو له نظره ښه زده کوونکی بايد کوم کارونه تر سره کړي؟

د مکتب ښه شاګردان يو — د هېواد ښکلي ګلان يو
په شوق وايو خپل درسونه — مورِ د پوهې مينان يو
مدام پام په کتابو کړو — د کتاب طرفداران يو
د لويانو کړو نمانځنه — د عالي خوي خاوندان يو
رښتيا وايو رښتيا اورو — په رښتيا پسې روان يو
مهال وېش سره سم درومو — همېشه وخت شناسان يو
ازموينې نه څنګ نه کړو — ښه داوه په امتحان يو
هېڅ وخت چا سره جنګ نه کړو — يو د بل انډيوالان يو
د نژند يو مورِ ملګري
مينه ناک د خپل عرفان يو

محمد عثمان نژند

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ښو زده کوونکو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هرې ډلې یو تن زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او د ښه زده کوونکي د صفتونو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- په لوستل شوي شعر کې هم وزنه کلمې پیدا کړئ لکه شاګردان،ګلان او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
- په لاندې چوکاټ کې مترادفې کلمې پیدا کړئ او د کرښې په واسطه یې په خپلو کتابچو کې سره ونښلوئ.

مکتب	امتحان
شاګردان ←	همېشه
ښکلي	زده کوونکي
مینه	وطن
هېواد	ښایسته
مدام	محبت
ازموینې	زحمت
زیار	ښوونځی

کورنۍ دنده:

- لاندې نیمګړې بیتونه د چوکاټ په مناسبو نیم بیتو سره بشپړ. او په کتابچو کې یې ولیکئ.
- د مکتب ښه شاګردان یو ______________
- په شوق وایو خپل درسونه ______________
- مدام پام په کتابو کړو ______________

مور د پوهې مینان یو
د هېواد ښکلي ګلان یو
د کتاب طرفداران یو

یادونه: مترادفې کلمې: هغه کلمې دي چې په معنا کې یو شی وي، په ښه او شکل کې سره توپیر ولري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

ټوکه او کیسۍ

موخه: چې زده کوونکي د ټوکې او کیسۍ په معنا او مطلب پوه شي. ټوکې او کیسۍ سمې ولولي او ویې لیکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر ټوکه او کیسۍ څه ته وايي؟
۲. تاسو کله له چا څخه ټوکې او کیسۍ اورېدلي دي؟
۳. څوک کولی شي چې یوه ټوکه او یا کیسۍ ووايي؟

یو مسافر سړی په ژمي کې له یوه کلي څخه تېرېده. د کلي سپي پرې را ټول شول. کله چې هغه تیږې ته لاس کړ، تیږه په ځمکه کې کلکه نښتې وه مسافر په زوره نارې کړې: دا څنګه کلی دی، چې سپي یې خوشې کړي او تیږې یې تړلې دي؟

کیسۍ

نه ګیدړ دی نه زمری　　هسې ښکاري لکه سپی
د پسو او خرو دښمن دی　　کوم حیوان د دې وطن دی

ووایئ دا څه شی دی؟　　(　ل، ی ، و، هـ　)

لغتونه او معناګانې:

ټوکه : خندا لرونکې خبرې یا فکاهي
نارې : غږونه

یادونه: کیسۍ د یوې پوښتنې او غوښتنې په توګه په شعر او نثر کې راوړل کېږي او مقابل لوری ځواب وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست متن په چوپتیا سره ولولئ!
- د مثال په ډول دې څو تنه زده کوونکي یوه یوه کیسې په ټولګي کې په لـــوړ اواز ولولي.

- په خپلو ډلوکې لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ووایئ!

۱. مسافر له کوم ځایه تېرېده؟
۲. د کلي سپي ولې پر مسافر راټول شول؟
۳. مسافر څه شي ته لاس ټیټ کړ؟
۴. د کلي په هکله یې د څه شي شکایت وکړ؟

- د لاندې کلمو لپاره دوه معنا ګانې درکړل شوې دي تاسې د کلمو سمه معنا په ګوته کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

الف: تیرې	ډبرې	لوټې
ب: ترخنګ	خواته	مخامخ
ج: نارې	غږونه	خبرې

کورنۍ دنده:

- د ټوکې او کیسې متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط سره ولیکـــئ. او هم یوه ټوکه یا یوه کیسې له خپلې کورنۍ څخه زده کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

راځئ چې کتاب ولولو

موخه: زده کوونکي وپوهېږي چې له هر څه نه کتاب ته زياته اړتيا لرو. همدا رنګه د کتاب په ارزښت پوهېدل، په لارښوونو يې عمل کول او ددې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

۱. کوم ډول کتابونه مو خوښېږي؟

۲. پرته له درسي کتابونو نور کوم کتابونه لولئ؟

۳. ستا سو له نظره د کتاب لوستل څه ګټه لري؟

کتاب ډېر ارزښت ناک شی دی. ځکه چې له لوستلو يې پوهه زده کوو. تاسي پوهېږئ، چې پيسې آخرخلاصېږي. خو د کتاب ګټې د ژوند تر پای پورې نه خلاصېږي. دوستانو! کتاب ولولئ! د کتاب هر توری، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت لري.

کتاب موږ ته ګټورې لارښوونې کوي او د ژوند له رازونو څخه مو خبروي.د هر څه په هکله معلومات راکوي. کتاب زموږ فکر په کار اچوي او لوستل يې د فکري ودې او پر مختګ سبب ګرځي، په يوازيتوب کې مو ډېر ښه ملګری هم دی. د کتاب کلمې او جملې بايد په ډېر غور سره ولولو. په معنا يې وپوهيږو، پند ترې واخلو. په لارښوونو يې عمل وکړو. نو راځئ! چې کتاب ولولو، چې ګټورو لارښوونو او زده کړو په وسيله يې خپل ځان، کورنۍ او د خپل ګران هېواد خلکو ته خدمت وکړو.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن د یو بل په مرسته ولولئ.
- لاندې نیمګړې جملې په قوسونوکې دلیکل شویو مناسبو کلمو له مخې بشپړې کړئ.

– کتاب ډېر ارزښت ناک شی ______. (دی، ده)

– څکه چې په لوستلو یې ______ زده کوو. (لوست، پوهه)

– دکتاب هر توری، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت ______. (لري، ورکوي)

کورنۍ دنده:

– په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

– کتاب موږ ___ لاربښوونه کوي.

– کتاب زموږ فکر په کار______.

– د کتاب کلمې او جملې باید په ډېر غور سره________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

د نی قلم وایي

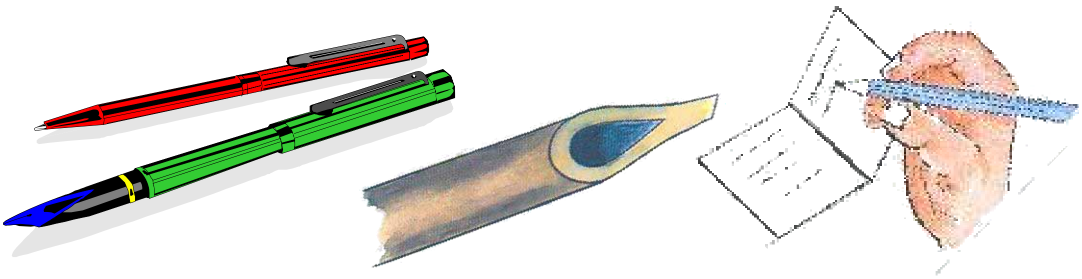

موخه: د قلم په ارزښت، ګټو او اړتیاو وپوهېدل او د دې لوست سم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې خپلې لیکنې په څه شي کوئ؟
۲. څو ډوله قلمونه پېژنئ نومونه یې واخلئ؟

د نی قلم وایي: زه په بېدیا او دښــتو کې زرغونېږم. کله چې انسان وپېژندم د قلم په نوم یې یاد کړم. زه د پوهانو، عالمانو او ستاسو زده کوونکو د لیکلو وسیله یم. له یو لاس څخه بل لاس ته په درناوي ګرځم. ټول ژوند مې پــه محبت او عزت کې دی څکه د پوهې پلویان خپل مطلب، وېناوې او غوښتنې زما په ژبه بیانوي.

لغتونه او معناګانې:

بېدیا :	دښتې
پوهان :	عالمان
عزت :	قدر
درمل:	دوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ او بیا له یو بل سره د متن په مطلب خبرې وکړئ. وروسته دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د قلم د ګټو په هکله دې خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

- له لاندې ګډوډو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې بشپړه جمله جوړه کړئ.

– وسیله یم، د لیکلو، او، ستاسو، زه، د پوهانو، عالمانو، زده کوونکو

- لاندې کلمې په څپو واړوئ!

قلم: _ق_ل_م_ عزت: ________ لیکلو: ____________

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوی لوست په ښکلي خط سره ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د پوهولو او را پوهولو لارې چارې

موخه: زده کوونکي د پوهولو او را پوهولو د مهارتونو په ارزښت او لارو چارو وپوهېږي اومتن سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په فکر پوهول او را پوهول څه شي ته وايي؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. تاسې خپل مطلب نورو ته څرنګه ورپوهولی شئ؟

پوهونه او را پوهونه په بېلابېلو لارو چارو سره سرته رسېږي.

د دې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ خبرې اترې په سمه توګه تر سره شي، نو بايد د مفاهمې له بېلابېلو لارو چارو څخه کار واخيستل شي. مفاهمــه د ستونزو د حل يوازينۍ لاره ده. د پوهولو او را پوهولو مهارتونه په شــفاهي ډول، د ټليفون او انټرنېټ په وسيله او همدا رنګه د ليک د ډولونو په توګه تر سره کېږي.

د پوهولو او را پوهولو د اوسنيو وسايلو په وسيله د انسانانو ترمنځ اړيکــې ډېرې نژدې شوي او په ډېرو لږو هيوادونو او ځايونو کې انسانان کولی شي چې د اړتيا په وخت کې خپل مطلب او پيغام وليکي او يو بل ته يې واستوي.

لغتونه او معناګانې:

مفاهمه :	يو تربله پوهول را پوهول
اړتيا :	ضرورت
اړوند :	مربوط
اړيکې :	رابطې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه :

- د لوست متن یو د بل په مرسته ولولئ. او بیا د مفاهمې د ډولونو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- په خپلو خبرو کې د مفاهمې ګټې بیان کړئ.
- د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې د مناسبو کلمو له مخې پــه خپلــو کتابچو کې ډک کړئ!

۱. پوهونه او را پوهونه په بېلابېلو ______ سره سرته رسېږي.
(لارو،طریقو)

۲. ددې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ مفاهمه په سمه توګه پیل شي، نو باید د لاندې بېلابېلو __________ څخه کار واخیستل شي.
(لاروچارو، ډولونه)

- لاندې کلمو ته پام وکړئ او په تورو یې واړوئ!

الف: پ+ و+ ه + و+ن+ه = پوهونه ب: خـــ+ ب+ ر+ي= خبرې

مفاهمه_ انټرنېټ_ تلیفون_ اړتیا

کورنۍ دنده:

- ګرانو زده کوونکو! د لوستل شوي لوست له مخې څو کلمې وټاکئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوئ.
- څو ډوله مفاهمه مو وپېژنده؟ ځواب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د ناروغۍ رقعه

موخه: چې زده کوونکي د ناروغۍ رقعه ولولي، ويې ليکي او د ناروغۍ په وخت کې خپل ښوونځي ته يوه رقعه واستوي. املاء، انشاء او ليک دود زده کړي.

پوښتنې

١. که چېرې څوک ناروغه شي ښوونځي ته څنګه خبر ورکوي؟
٢. ولې مورږ د ناروغۍ رقعه د ښوونځي ادارې ته استوو؟

د ميرويس نيکه د ښوونځي ښاغلی سر ښوونکی صاحب!
زه بريالی د خوشحال زوی، د دريم ټولګي زده کوونکی د ناروغۍ له امله ښوونځي ته د زده کړې لپاره درتلی نه شم. په ډېر درناوي له تاسو څخه هيله لرم چې ما د سوبتيا په کتاب کې ناسوب ونه ګڼئ.

په درناوي

نېټه / /

د زده کوونکي لاسليک ( )

لغتونه او معناګانې:

سوبتيا :	حاضري
ناسوب :	غيرحاضر

د زده کوونکو فعاليتونه:

- د ناروغۍ رقعه يو له بل سره ولولئ!
- زده کوونکي دې يو بل ته د ناروغۍ رقعه املا وواييي.
- د ناروغۍ رقعه له ياده زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

کورنۍ دنده:

- يوه د ناروغۍ رقعه په خپل نوم په خپلو کتابچو کې وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

ضروري رقعه

موخه: د ضروري رقعي د ليکنې په هدف او مطلب، وپوهېږي. همدارنګه له يــاده يــې وليکي

پوښتني:

۱. تاسو د کوم ضروری کار په پيدا کېدو سره خپل ښوونځي ته څنګه خبر ورکوئ؟
۲. ولې مور د ضروری رقعه د ښوونځي اداري ته استوو؟

د رحمان بابا د ښوونځي ښاغلی سرښوونکی صاحب!

زه سورګل د محمد ګل زوی، د دريم ټولګي زده کوونکی نن د يوه ضروري کار له امله، ښوونځي ته د زده کړې لپاره نه شم درتلی. په ډېر درناوي لــه تاسو څخه هيله لرم، چې د سوبتيا په کتاب کې ناسوب نه شم.

په درناوی

نېټه / /

د زده کوونکي لاسليک ( )

لغتونه او معناګانې:

اړتيا :	ضرورت
هيله :	اميد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې له يو بل سره ضروري رقعه ولولي.
- يو بل ته د ضروری رقعه املا وواياست!
- ضروري رقعه له يادو زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

کورنۍ دنده:

– په خپلو کتابچو کې په خپل نوم ضروري رقعه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماشومانو لوبې

موخه: زده کوونکي دې دخپل هېواد ډول ډول لوبې وپېژني. د هغو په ګټو دې پوه شــي او د لوست متن دې سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښــتنې:

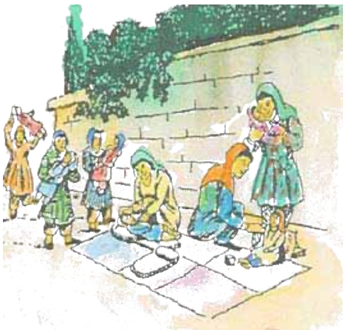

۱. په انځوروںو کې څه وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. څو ډوله لوبې مو زده دي؟ نومونه يې واخلئ!

۳. لوبې څه ګټې لري؟

ماشومان ډول، ډول لوبې کوي .هغه لوبې، چې ماشومان يې په خپل منځ کې کوي زموږ وطنــي لوبې دي.دغه لوبې د ګاډۍ چلولو، پټ پټانې يا پټونې، پهلواني، چمبه وهلو، نانځکې کولو، جفت او تاق، لينډۍ ويشتلو، بنګړي مات، ټـال اچولـو، اکوبکو او داسې نورو لوبو څخه عبارت دي. هغه لوبې چې په بدني ډول تر سره کېږي د ماشومانو بدني پياوړتيا ته ګټه رسوي. او هغه لوبې چې په ذهني ډول تر سره کېږي ماشوم دلوبو کولو مهارتونوته هڅوي او روزل کېږي چې په خپله ټولنه کې خپل رول وپېژني، د مثال په توګه: د نانځکو کولو لوبــه، زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي، خو کله ښايي واړه هلکان هم په خپلو لوبو کې ګډون ته راوبولي. دوی سيوري ته په يوه ګوښه ځای کې کښېني اوکوره کې جوړوي. وړې توشکې او فرشونه پکې اواروي. بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کښنوي.د لوبو نور شيان هم د کور په مناسبو ځايونو کې ځای په ځای کوي. نجونې خپلې ډلې په دوو برخو وېشي او په خپل منځ کې د دوو کورنيو په څېر چلند اوتګ راتګ کوي. يوه ډله له بلې

نه د يوې نانځکې غوښتنه کوي، بيا يې واده جوړوي او ترډې پورې چې د ناوې د ورلو دود تر سره کوي. دا لوبه د ماشومانو لپاره ډېره په زړه پورې ده.ځکه چې ماشومان د کورنۍ ژوند لپاره روزل کېږي او خپل رول په ټولنه کې پيژني.

مآخذ: افغان اساسي قابليتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد.

لغتونه او معناګانې:

چمبه :	دايره
نانځکې :	ګوډۍ، ناوکۍ
پياوړې :	قوي
لوبې :	ساعت تېرې
دود :	رسم او رواج

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن په روانه توګه ولولئ او بيا د (چمبه، نانځکې، لوبې) کلمې په ځېر واړوئ.
- ووايئ چې د لوست اصلي مطلب څه شی دی؟ سم ځواب ور په ګوته کړئ.
  او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
  الف: د افغاني ماشومانو وطني لوبې دي.
  ب: د نانځکې لوبه ده.
  ج: لوبې او ساعت تېرې دي.
- د (چمبه، لوبې، نانځکې) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځايونه د چوکاټ په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

فرشونه، لوبه، کوره کی، توشکې، هلکان

دا ______ زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي خو کله کله ښايي واړه ______هم خپلو لوبو ته را وبولي. دوی سيورې ته په يوه ګوښه ځای کې کښېني او ______ جوړوي. وړې ______ او ______ په کې اواروي بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کېنوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بریالی

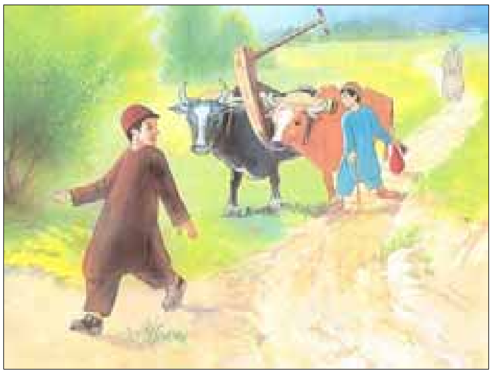

موخه: دکیسې، لوستل، لیکل، د ژوند دکړاوونو او سختیو په وړاندې د پیاوړي عزم، د صبر درلودل او د نا امیدۍ څخه د ځان ژغورل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې د یوې داسې پېښې کیسه وکړئ چې ځوریدونکې او خپله مو لېدلې وي؟

۲.که چیرې یو معیوب ووینو دځپل وس په اندازې باید ور سره څه وکړو؟

یوې کورنۍ کې یو هلک اوسېده، چې بریالی نومېده. د بریالي کورنۍ ډېره بیوزلې وه. دده کونډې مور به د ګنډلو له لارې خپلو ماشومانو ته ډوډۍ پیدا کوله. د بریالي ماما،اکبر هم دخپلې خور له ستونزو څخه ډېر ځورېده، او له ځان سره به یې ویل:«که د شېلې ځمکه خپلې خورته ورکړم ....؟» اکبر د شېلې ځمکه خپلې خور ته ورکړه بریالی دخپل ماما په دې کار ډېرخوشحاله شو. بریالی او زمری چې سره ورونه وو یوه ورځ دواړه د یوې او غوآیانو د پیداکولو لپاره د ناظر کور ته ورغلل. ناظر د جبار خان غوایان دوی ته امانت ورکړل.دواړه ورونه د شېلې د ځمکې په لور روان شول.بریالی او زمری په لاره روان وو چې خیر محمد اکا یې په مخه ورغی او هغوی ته یې داسې وویل :« په دې لاره مه ځئ چې د ماین خطر په کې دی.» بریالي د خیر محمد اکا خبره ونه منله زمري هم د اکا خبره بریالي ته

تکرار کړه، خو بريالی په قهر شو او زمری يې کورته ولېږه. بريالی يوازې د شبلي د ځمکې خواته لاړ. هلته لانه ورسيدلی چې د ماين د چاودنې سره ټپي شو د کلي خلک چې خبر شول. ټول د بريالي مرستې ته را ورسېدل او هغه يې روغتون ته بوت. ډېر سخت ټپي شوی و.

ډاکتر وويل:« چې ده ته وينه په کار ده ». هيڅوا هغه ته وينه نه ورکوله.

د بريالي مور حېرانه وه چې څه وکړي؟ کريم چې د بريالي له نږدې خپلوانو څخه و، بريالي ته يې خپله وينه ورکړه او له مرګ څخه وژغورل شو خو يوه پښه يې پرې شوه. د پښې پرې کيدو بريالی له ژوند څخه نا هيلي کړ.د هغه نااميدۍ ټوله کورنۍ خواشيني کړې وه. مور يې ماما ته وويل:« چې وروره! بريالی به له دې نا اميدۍ څخه وژغورل شي؟» هغه به ورته ډاډ ورکاوه. يوه ورځ يې ماما بريالی له معيوبينو سره د مرستي مرکز ته بوت او مصنوعي پښه يې ورته جوړه کړله. هغه اوس کولی شي چې په لاره وګرځي. خو سره لـــه دې هم ځوريده او خپل ځان ورته نيمګړی ښکاريده. دی له وزګارتيا څخه ډېر زړه تنګی شوی و. زمري ورور يې ، دی له يوه ګنډونکي سره شـــاګرد کړ. له څه مودې وروسته بريالي ګنډل زده کړل. چې له دغې دندې سره يې بيا په خوشحالۍ خپل ژوند کاوه.

لغتونه او معناګانې:

بېوزلي :	غريبي
بيړه :	چابکي
مرستې :	کومکونه
ټپي :	زخمي يا ژوبل
خواشينی :	خپه
شبلۍ :	دخوړ هغه ځای چې سېلابونه پکې تېرېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

۱. د بریالي کورنۍ له کومې لارې څخه ژوند کاوه؟

۲. اکبر څوک و او ولې يې د بریالي له کورنۍ سره مرسته وکړه؟

۳. خیر محمد اکا زمري او بریالي ته څه وویل؟

۴. د شیلې څمکې سره نژدې څه پېښه وشوه؟

۵. د ماین چاودنې له پېښې وروسته بریالی ولې ځورېده؟

٦. بریالي څه شی زده کړل؟

۷. بریالی اوس څه کار کوي؟

- زده کوونکي دې د کیسې د مطلب په هکله له یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې د هرې ډلې یو تن راشي او د بریالي کیسه دې په لنډه توګه نورو ته ووايي.

دا لاندې کلمې او معناګانې په کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې يې وکاروئ.

الف: عیبي، معیوب، عیب لرونکی

ب:ستونزې، مشکلات

ج: بېړه، عجله

د: ټپي، زخمي

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: دا هلک معیوب ________. (دی، دي)

ب:هغه هلکان معیوب________. (دي، دی)

ج: دا نجلۍ معیوبه________. (ده، دی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مور او پلار حقونه

موخه: دپلار او مورپه حقونو پوهېدل، له هغوی سره نیکي کول، له مفردو کلمو څخـه د جمعو کلمو جوړول او د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پو ښـتنې:

۱. مورې ولې د مور او پلار خدمت کوو؟

۲. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرسته کوئ؟

د مور او پلار کلمې ډېرې خوږې دي. د مور او پلار درناوی او لـه دوی سره نیکي کول، د مسلمانۍ له ښو اخلاقو څخه دي. خدای(ج) فرمایلي دي: « تاسو د مور او پلار په مخ کې (اف) هم مه وایاست. چې زړه یې له تاسو څخه نا راضه او خپه نشي.» کله چې د مور او پلار په مخ کې (اُف) ویل هم لازم نه وي نوموږ باید له هغو ټولو چارو څخه ځان وســاتو، چــې د دوی د خپګان سبب کېږي. له مور او پلار سره باید په ډېرې نرمۍ او ادب خبرې وکړو، همدا راز رسول الله (ص) د مور او پلار په اړه داســې فرمـايي:« دالله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې ده » یعني که له چا څخه مور او پلار خوښ او خوشحاله وي الله (ج) به هم ور څخه خوښ او راضي وي خو که له چا څخه مور او پلار نا راضه وي، الله (ج) به هم ور څخه ناراضه وي، نــو غوره دا ده چې موږ د مور او پلار سره ښه چلند وکړو. په مینه اواحترام د هغوی خدمت وکړو او تل یې دعا واخلو چې نیکمرغي مو په برخه شي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې له یو بل سره د مور او پلار د حقونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي اوپه دې هکله چې په کور کې له مور اوپلار سره کومې مرستې کوي خبرې وکړي.

- د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

– خدای(ج) فرمایلي دي: تاسو د مور او پلار په مخ کې (اُف) هم ________.
(مه وآیاست، مه باسئ)

– د الله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې ـــ . (ده، دی)

- زده کوونکي دې په ګروپونو وویشل شي او د چوکاټ کلمې دې په خپلو کتابچو کې هیجا کړي.

نېکي، نې + کي
پلار
درناوی
آزار
مرسته

کورنۍ دنده:

– د مور او پلار د حقونو په هکله دوه لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د مور ورځ

موخه: د مور د ورځې د لمانځلو په هکله معلومات ورکول ، د مفرد او جمع کلمو پېژندل او ددې متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتنې:

۱. د مور د لمانځلو د ورځې په هکله څه ویلی شئ؟
۲. آیا تاسو کله د مور ورځ لمانځلې ده؟ که مو لمانځلې وي په څه ډول؟
۳. تاسې د مور د لمانځلو په ورځ خپلې مور ته څه شی اخلئ؟

افسانه او زلمی خور او ورور دي. دواړه په دریم ټولګي کې زده کړه کوي. دوی چې کله ښوونځي ته ځي، پلار یې هغوی ته دوې دوې افغانۍ ورکوي. زلمي خپلې پیسې لګولې، خو افسانې یوه افغانۍ لګوله او یوه افغانۍ یې ساتله. کله چې د مور ورځ رانژدې شوه، افسانې خپلې مورته یوه ښایسته د ګلانو ګېډۍ د ګلانو له پلورنځي څخه واخیسته او ددې ورځې په نمانځلو کې یې خپلې مور ته ډالۍ کړه. بیا یې خپلې مورته د دغې ورځې مبارکي وویلــه او د مور لاسونه یې ښکل کړل. مور یې د افسانې مخ ښکل کړ او خوشـــحاله شوه. زلمي چې پیسې لګولې وې او خپلې مور ته یې هېڅ هم نه و اخیستي، پر خپلو کړو ډېر پښېمانه و. پرېکړه یې وکړه، چې نور به هېڅکله بې ځایه پیسې نه لګوي.

لغتونه او معناګانې:

ښایسته :	ښکلې	ښکل :	مچې
ګېډۍ :	کوده	پرېکړه :	فیصله
ډالۍ :	تحفه		

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې د مور د ورځې د لمانځلو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشئ او په دې هکله خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ.
- د چوکاټ د مفردو کلمو سره د جمع کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

مفرد	جمع
مور	میندې
ورځ	
خور	
ورور	
مخ	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د (مور،خـــور، ورور، ورځ) کلمې ولیکي او بیا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست

د لیک او لوست ارزښت

موخه: د لیک او لوست په ارزښت پوهېدل اوهم وپوهیږي چې لیک او لوست د ژوند لــه لومړنیو اړتیاوو څخه دی. همدا رنګه په لوست کې د مترادفو کلمو په نښه کول او لوستل دي.

پوښتنې:

۱. د لیک او لوست زده کړه څه ګټې لري؟
۲. لیک او لوست ولې او څه ارزښت لري؟
۳. مورږ ولې لیک اولوست زده کوو؟

جبار خان به تل د لیک او لوست د زده کړې مخالفت کاوه، خپلــه لــور سپوږمۍ یې ښوونځي ته هم نه پرېښوده. یوه ورځ جبار خان او د هغه زوی ایمل د ښکر وهلو شوق وکړ. دواړه په آس سپاره شول او ښکر وهلو تــه ووتل. ایمل قلم او کاغذ هم له ځانه سره واخیستل. جبار خان او ایمل دواړه له خپل کلي څخه لیرې په یوې هدیره کې له آس نه لاندې وغورځېــدل. د جبار خان پښه ژوبله شوه او په لاره تلی نه شو. د ماښــام تیــاره ورو، ورو خوریده. جبار خان هک پک و چې څه وکړي. ایمل خپل پلار ته وویل: «چې هېڅ اندېښنه مه کوه زه به کور ته لیک ولیکم» ایمل یو لیک لیکي. د آس په تندي یې ځړوي او آس کور ته لیږي، سپوږمۍ چې په کور کې د آس په تندي لیک ویني. سمدلاسه یې اخلي او هغه خپلې کورنۍ ته لولي. کورنۍ یــې د کلي خلک خبروي. کلیوال ورځي او هغوی ژغوري. جبار خان له دې پیښې څخه ورروسته وغوښتل چې ایمل ته سوغات ورکړي، خو ایمل د سوغات پر ځای د خپلې خور سپوږمۍ ښوونځي ته بیرته شاملېدل غواړي. جبار خان چې د لیک اولوست ارزښت په سترګو ولیده نو خپلې لور ته یې د ښوونځي د بیر ته شاملېدو اجازه ورکړه سپوږمۍ له خپل پلار نه ډېره خوشحاله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست په لوړ آواز ولولئ او په خپلو ګروپونو کې د لوست د مطلب په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- لاندې مترادفې کلمې د کرښې په وسیله سره په خپلو کتابچو کې ونښلوئ.

تل	بچېدل
سوغات	زخمي
ژوبله	تحفه
ژغورل	همېشه

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: جبار خان اکا تل د لیک او لوست د زده کړې ___________.

ب: دوی له خپل کلي څخه لېرې په هدیره کې له آس نه لاندې ________.

ج: جبار خان اکا له دې پېښې څخه وروسته خپلې لـــور_______ تــه د ښوونځي د تلو _____ ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

نظم

چې د غره په څوکه لمر شي راښکاره
لوی واړه یې شي د مخ په ننداره

موخه: د نظم پېژندل، د نظم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. د پورتني چوکاټ په منځ کې څه لیکل شوي دي؟ څوک یې لولي؟

۲. تاسې نظم پېژنئ؟

نظم: هغه وینا او لیکنه ده چې وزن او وزن لرونکې کلمې ولري. نظم له یوه بیت، دوو بیتونو او یا زیاتو بیتونو څخه جوړېږي. لکه لاندې:

څلوریزه:

چې د غره په څوکه لمر شي راښکاره
لوی واړه یې شي د مخ په ننداره
ماشومان ژر روانېږي ښوونځي ته
هر څوک خپل کار پسې درومي دوباره

خو دا څلور بیته نظم دی:

سوله

ته کوتره یې د سولې
تل د سولې نښانه یې
په هر چا باندې یې ګرانه
سر لوړې د ټول جهان یې

بشر سولې ته رابولې
د ژوند لوړه ترانه یې
ټول خوښې غواړي له تانه
د انسان د ژوند ارمان یې

کارګر

بیت: د نظم هغه برخه چې له دوو مصرعو څخه جوړه شوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

سوله : روغه جوړه
ارمان : هیله، امید

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوستل شوی نظم له یو بل سره ولولي.
- په ګروپیزه توګه په نظمونوکې هموزنه کلمې پیدا کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
- زده کوونکي دې له یو بل سره د نظم په مفهوم او معنا خبرې وکړي او نظمونه دې په یاد زده کړي.

کورنۍ دنده:

ګرانو زده کوونکو!

– لوستل شوي نظمونه په یاد زده کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

ځانځاني

موخه: د شعرلوستل، ليکل، د ځانځاني په مفهوم او د هغه په زيانونو پوهېدل او په شعر کې د متضادو کلمو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. انځور ته وګورئ او خبرې پرې وکړئ!
۲. ويلی شئ چې ځانځاني څه ته وايي؟
۳. ځانځاني ولې ښه کار نه دی؟

دوې مرغۍ مې وليدلې   په خپل منځ کې چغېدلې
چغو يغ يې سره تود شو   يو له بله نړدې شولې
آخر دواړو جنګ شروع کړ   پښې پنجې يې لګولې
کوله لکه پنډوسکې   پاس په ځمکه ولوېدلې
پيشو غلې هلته ناسته   دواړه يې غبرګې ونيولې
غليم دواړه ځانځانۍ کې   په مزه مزه خوړلې

ځانځاني د ځان بلا ده
دا خبره ما منلې

روغمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګاني

ځانځاني : ځان ستاینه یا خود خواهي	غلي : آرامه
جنګ : جګړه	غلیم : دښمن

دزده کوونکو فعالیتونه:

- نظم ولولئ او په خپلو ګروپونو کې د شعر د مطلب په هکله خبرې وکړئ. او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي د شعر مطلب دې نورو ته څرګند کړي.
- لاندې کلمو ته متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

لیرې، لاندې، دلته، دوست، یووالی

الف: جنګ سوله   ب: نږدې_____   ج:پاس______

د:هلته______   هــ: غلیم______   و:ځانځاني______

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې د مرغۍ، جنګ، ځانځاني او پیشو له کلمو څخه په خپلو کتابچو کې جملې جوړې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوښیاره نجلۍ

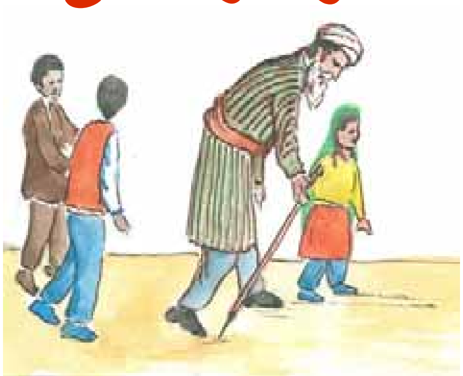

موخه: د مرستې په ارزښت پوهېدل، له بې وزلو او سپین ږیرو سره مرسته کول او د دغه متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. که یو سپین ږیری او یا کوم معیوب غواړي چې د سړک څخه تېر شي تاسې له هغوی سره څه کولی شئ؟

۲. ستاسو په نظر له سپین ږیرو او معیوبو خلکو سره مرسته کول څه ډول کار دی؟

صابره چې په دریم ټولګي کې زده کړه کوي. یوه ورځ چې د ښوونځي په لور روانه وه، یو سپین ږیری یې ولید، چې د سړک په خوا کې ولاړ دی. غوښتل یې له سړک نه تېر شي، خو پــه ســړک د مــوټرو او بایسکلونو د تګ راتګ له امله نه شو تېریدی. د صابرې چې ورته پام شو، ژر یې ځان سپین ږیري ته ور ورساوه، هغه یې د لاسه ونیــو او د سړک څخه یې تېر کړ. سپین ږیری له صابرې څخه ډېر خوشــحال شو او ورته یې وویل: «لورې! پاک خدای (ج) دې همېشه بریالۍ لره.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

سپین ږیری	زوړ، د زیات عمر خاوند
همېشه	تل
بریالی	کامیابه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست په لوړ آواز ولولئ!
- زده کوونکي دې په ګروپونو کې د مرستې په هکله له یو بل سره خبرې وکړي بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په لنډه توګه نورو ته ووایي.
- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او تش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ!

صابره چې په ________ ټولګي کې زده کړه کوي.

یو سپین ږیری سړی یې ولید چې ________ په خوا کې ولاړ دی.

غوښتل یې چې د سړک خخه ________ شي.

دصابرې چې ورته پام شو ژر یې ځان وررساوه ________ یې دلاسه ونیو او د سړک څخه یې تېر کړ.

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د (مرسته، سپین ږیری، سړک) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

د کور په کارونو کې مرسته

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، په متن کې د نومونو پېژندل او د مرستې په ارزښت او گټو پوهېدل او له خپلې کورنۍ سره په چارو کې مرسته کول دي.

پوښتنې:

۱. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرستې کوئ؟
۲. ستاسو په نظر مرسته او همکاري څه گټې لري؟

زرغونه د احمد خور ده. دوی چې يوه ورځ له ښوونځي نه کورته راغلل، گوري چې مور او پلار يې په کور کې نشته. احمد، زرغونې ته وويل: « هو! مور او پلار مو حتمي د غنمو لو ته تللي دي.» زرغونې وويل: « ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ور پسې د غنمو لو ته لاړ شو او هلته به د مورجانې او پلار جان سره مرسته وکړو.» احمد وويل: « ډېره ښه خبره دې وکړه لاړ به شو.» زرغونه او احمد د ډوډۍ له خوړلو وروسته د غنمو پټيو ته لاړل. گوري چې پلار يې لو کوي او مور يې د غنمو وږي ټولوي. خور او ورور هم لستوڼي بډ وهل، او د غنمو د وږو په ټولولو يې پيل وکړ. پلار او مور يې په دې کار ډېر خوښ شول. سربېره پردې چې له خپل کار نه يې د ستړيا احساس ونه کړ. په خپل گډ کار سره يې د غنمو لو په ښه توگه پای ته ورساوه. ښه زده کوونکي تل له مور او پلار سره په کارونو کې برخه اخلي او له هغوی سره مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

مرسته : کومک
ګله : یوځای
لو : ربېل

د زده کړو ټکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن په چوپتیا سره ولولي.
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې د کیسې په توګه نورو ته ووایي.او هم دې له خپلې کورنۍ سره د مرستې کولو خبرې وکړي.
- د چوکاټ له تورو څخه په خپلو کتابچو کې په عمودي او افقي توګه کلمې جوړې کړئ.

				م
ل	ل	غ	ا	ر
		ن		س
		م		ت
		و		ه

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچوکې دلاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

۱. زرغونه د احمد ______ ده. (خور، وریره)
۲. دوی چې یوه ورځ د __________ څخه کور ته راغلل. (ښوونځي، ټولګي)
۳. زرغونې وویل، ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ورپسې د _______ لو ته ولاړ شو. (غنمو، جوارو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواخوږي

موخه: د متن سم لوستل ، لیکل او د خواخوږي په معنا پوهېدل او له نورو سره د خواخوږي درلودل دي.

پو ښتنې:

۱. که څوک له یوې پېښې سره مخامخ شي تاسي له هغه سره څه کوئ؟
۲. آیا کوم وخت مو له چا سره خواخوږي کړې ده؟

یوه ورځ اجمل د ښوونځي په لور روان و. په لاره یې یو پنځه کلن هلک ولید، چې ناڅاپه یې په زړه کې څه وګرځېدل او په ځغاسته شو. خوځو ګامه لانه و تللی، چې پښه یې له ډبرې سره ونښته، په ځمکه ولوید او په ژړا شو.

اجمل چې د هغه لویدلو او ژړا ته پام شو. زړه یې پرې وسوځید. خپل لاسي بکس یې په ځمکه کېښود. هغه یې له ځمکې څخه راپورته کړ. کالي یې په کرار سره ورورڅنډل. څرنګه چې هغه په زوره لویدلی و، لاسونه او ځنګنونه یې ژوبل شوي وو، له ډېر درد او سوي څخه یې ژړل. اجمل د لاسونو څخه ونیو او په ډېره مینه یې ورته وویل: خیر دی ورورجانه مه ژاړه! لاسونه او ځنګنونه به دې ښه شي! بیا یې اوښکې ور پاکې کړې. کوچني هلک چې د اجمل مهرباني او خواخوږي ولیده خپل درد یې هېر کړ. او له اجمل څخه یې مننه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناگانې:

خواخوږي :	همدردي، زړه خوږي
مننه :	کور ودانی
څنډل :	ټکان ورکول
ناخاپه :	بې خبره
ځغاسته :	منډه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لاندې کلمو سمه معنا د چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنگه يې په کتابچو کې ولیکئ.

منډه – ژوبل –زیات– تیرې– وړوکی

ځغاسته:_____ ډېرې:_____ زخمي:_____ ډېر:_____ کوچنی:_____

- د لوست د متن په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بیا څو زده کـــوونکي د لوست د مطلب په اړه خپل معلومات وړاندې کړئ.
- دوه دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي يو بل ته دې د لوست له مخې املا ووايي.

کورنۍ دنده:

– لاندې کلمې لومړی په کتابچو کې ولیکئ بیـــا د هـــرې کلمـــې تـــوري وشمېرئ. او د کرښو لاندې يې ولیکئ.

اجمل ، روان ، هلک ، څمکه ، ژړا ، لاسونه

۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

نثر

موخه: د نثر پېژندل، د نظم سره د هغه توپير، لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې نثر پېژنئ؟

۲. ستاسو په نظر نثر څه ته وايي؟

نثر څه ته وايي؟ نثر هغه وينا او ليکنې ته وايي چې وزن لرونکې کلمې و نه لري. لکه زموږ ورځنۍ خبرې اترې.

يوه ورځ يو سړی ډاکټر ته ورغی، ويې ويل: ګېډه مې خوږېږي، ډاکټر وويل:« نن دې څه خوړلي دي؟» ناروغ وويل: « ســوې ډوډۍ مــې خوړلې وه.» ډاکټر ورته د سترګو درمل ورکړ. ناروغ پوښتنه وکــړه: زما خو ګېډه درد کوي تا ولې د سترګو درمل راکړ؟ ډاکټر وويل: «که چېرې ستا سترګې روغې وای نو تا به هېڅکلــه ســوې ډوډۍ نه خوړه.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې یو د بل په مرسته لوستل شوی متن ولولي.
- زده کوونکي دې د نثر لنډه تعریف په یاد زده کړي.
- زده کوونکي دې یوبل ته د متن له مخې املا ووايي.
- زده کوونکي دې د نثر او نظم ترمنځ توپیر بیان کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې جملې ولیکي او تش ځایونه دې په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

یوه ورځ یو سړی ________ ته ولاړ او ویې ویل، ګېډه مې خوږېږي.

ډاکټر وویل، نن دې څه ________ دي؟

ناروغ وویل، ________ډوډۍ مې خوړلې ده.

ډاکټورته د ________ درمل ورکړ.

ناروغ پوښتنه وکړه. زما خوګېډه دردکوي تا ولې د سترګو______ راکړه؟

ډاکټر وویل، کــه چېرې ستا سترګې روغې وای نو تا به هــېڅــکله

سوې ډوډۍ ________.

دروېشتم لوست

مکرجنه ګیدړه او ناپوه چرګ

موخه: زده کوونکي دې لوست ولولي، سم دې یې ولیکي او په دې پوه شي چې مکـــر او فریب ښه کارونه نه دي او باید څوک پرې ونه غولېږي.

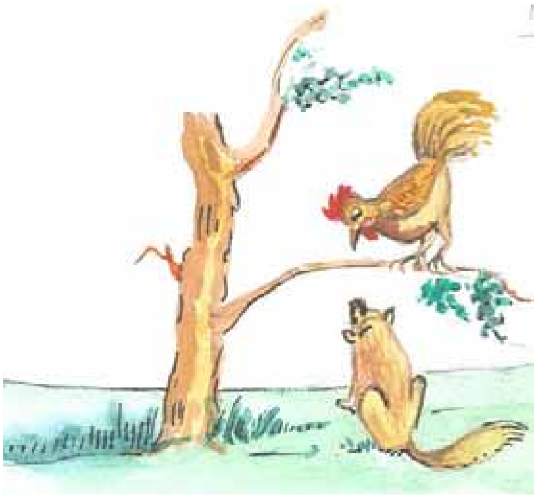

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وینئ؟
۲. تاسو ګیدړه لیدلې ده؟ خبرې پرې وکړئ!
۳. په تېر کال کې مو کوم ژوي او مرغان وپېژندل نومونه یې واخلئ؟

یوه ورځ د یوه کلي تر څنګ ګیدړه روانه وه، یو چرګ یې د ونې په ښاخ ولید، سمدلاسه ودرېده او په ډېر مکر یې د چرګ درناوی وکړ او ورته یې وویل: زه ستاپلار او ټول قوم پېژنم، پلار به دې په ډېر خوږه غږ آذان کاوه چې په نړۍ کې دغه شان خوږ آذان د بل چا نه و.

که چېرې ته هم یو وار بانګ وکړې او کاشکې! ستاآواز هم ستا د پلار په شان خوږ وي. چرګ د ګیدړې په دې مکر وغولېده آذان یې وکړ. ناڅاپه ګیدړې پرې ور ټوپ کړ او چرګ یې ونیوه چرګ د خپلې ناپوهۍ له امله دګیدړې ښکار شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې

مکر :	چل او فریب
کاشکې :	افسوس
نړۍ :	جهان

کیسۍ

ځناور دی وېـرووونـکی　　　د چرګانو غــلا کـــوونکی

ډېر له سپو نه ډارېدونکی　　　څوک د دې دی، پېژندونکی؟

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي.
- زده کوونکي دې لاندې کلمې په څپو واړوي.

نړۍ: نـــ ــ ړۍ

درناوی__________ شان________________ آذان___________

ناپوهۍ__________ ګېدړه ________________

- کیسۍ ولولئ بیا یې ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

کورنۍ دنده:

- لوستل شوی متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلېر ویشتم لوست

ماینونه

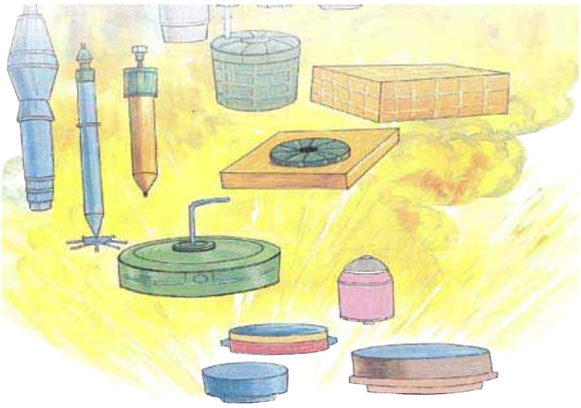

موخه: د ماینونو پېژندل ، د هغو له خطرونو څخه خبرېدل او دځان د ساتلو په لارو چارو پوهېدل او د دې متن لوستل او لیکل دي.

پوښتني:

۱. تاسې ماین پېژنئ؟ ۲. هغه ولې خطر لري؟

۳. تاسې څوک لیدلی چې د ماین له چاودنې څخه معیوب او یا مړ شوی وي؟

ماین د خلکو پټ دښمن دی. له بده مرغه زموږ په ګران هېواد کې ډېر ماینونه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې دي. دا ماینونه په تېرو جګړو کــې ځای په ځای شوي دي. ماینونه بېلابېل ډولونه لري . ځیني یې د موټرو او ټانکونو پر ضد او ځیني یې هم د انسانانود تباهۍ لپاره دي. زموږ په هېواد کې زیات شمېر خلک د ماین د چاودنې په واسطه معیوب او یا هم وژل شوي. ماینونه د لوبو د سامان په بڼه هم په ځینو ځایونو کــې تیت او خواره شوي او که څوک لاس ور وړي نو هغه چوي، ســړی معیوب اوعیبي کوي او یا یې هم وژني. یو شمېر هغه ځایونه چې ماینونه په کې شته، د ماین پاکانو له خوا په نښه شوي دي، نو خلکو ته په کار دي. هغه ځایونه چې په سره رنګ سره په نښه شوي دي په پام کــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وساتي،اوهلته تګ او راتګ ونه کړي چې خطر لري.او مور زده کوونکو ته لازمه ده چې له دې ډول ځایونو څخه ځان لیرې وساتو.

لغتونه او معناګاني:

پټ :	ناخرګند
بده مرغه :	بدبخته
ماین :	چاودېدونکي شیان

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د هرې ډلې څخه دې یو یو زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او لوست دې په لوړ آواز ولولي.
- د لاندې چوکاټ متضادې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د کرښې په واسطې سره ونښلوئ.

پټ	لږ
دښمن	دلته
هلته	دوست
ډېر	ښکاره

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوتش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ

الف: ماین د خلکو پټ دښمن______.(دی، ده)

ب:زمونږ په هېواد کې ډېر ماینونه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې ______.(دي، وي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ويشتم لوست

ترافيکي لارښووني

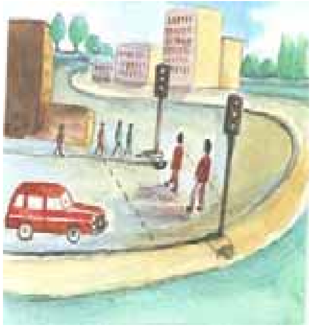

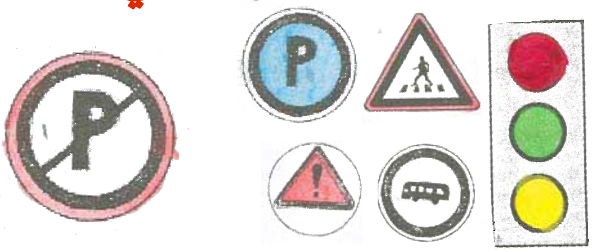

موخه: د ترافيکي اشارو پېژندل، په ارزښت او اړتيا يې پوهېدل او د متن لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتنيو انځورونو کې څه وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. که وغواړئ له سړک څخه تېر شئ بايد څه شی په پام کې ونيسئ؟

ګرانو زده کوونکو! هر کله چې تاسې ښار، بازار، او يا نورو ځايونو ته غواړئ لاړ شئ پام وکړئ! چې هلته ډېر موټرونه او بايسکلونه هرې خواته تګ او راتګ کوي. نو په کار ده چې هېڅ وخت د سړکونو په منځ کې تګ او راتګ ونه کړئ، چې دا کار خطر لري. کيدی شي چې خدای مه کړه موټر مو ووهي. همدا رنګه کله چې د سړک له يوې خوا څخه بلې خوا ته تېرېږئ لومړی بايد د سړک دواړو خواووته وګورئ، چې موټر او نور وسايل نه وي. بيا په احتياط او پوره پاملرنې له سړک څخه تېر شئ. همدا راز ماشومانو ته لازمه ده، چې د سړکونو څخه د تېريدلو په وخت کې د ترافيک څخه مرسته وغواړي. د سړکونو په غاړوکې ځينې نښې شته، چې هره نښه يې د لارويو او موټر چلوونکو لپاره ښه اوځانګړې لارښوونه ده. دا نښې د ترافيکي نښوپه نامه يادېږي.

ځينې ترافيکي نښې دادي:

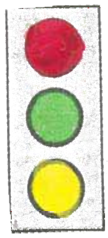

سور څراغ
شين څراغ
ژېړ څراغ

له سړک څخه د تېرېدو نښه

دپام کولو نښه

د نه تم کېدو نښه

د بس د تم ځای نښه

د موټرو د تم ځای نښه

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي.
- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د ترافيکي اشارو د ګټو په هکله له يو بل سره خبرې وکړي او بيا دې د هر ګروپ يو کس د ټولګي مخې ته راشي د ترافيکي اشارو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ انځور او نښې وکاږئ او بيا يې نومونه له مناسبو انځورونو سره د کرښې په واسطه ونښلوئ؟

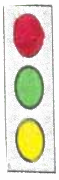

شين
سور
ژېړ
د بس تم ځای

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د سور، شين او ژېړ کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

رښتیا ویل

موخه: زده کوونکي د رښتيا په ارزښت او ګټو پوه او رښتيا ويل د ځان عادت وګرځوي. د دروغو په زيانونو باندې هم وپوهېږي.

پوښتنې:

۱. آيا رښتيا ويل ښه او غوره کار دی؟
۲. تاسو پوهېږئ رښتيا ويونکوته خلک په کومه سترګه ګوري؟
۳. خلک ولې د دروغجن سړي په خبرو باندې باور نه کوي؟

هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او اعتبار ساتي، هغه رښتيا ويل او له دروغو څخه ډډه کول دي. لکه چې وايي هر اوم شی پخېږي، خو انسان چې خام شي بيا نه پخېږي. دلته د انسان له خامۍ څخه مطلب دروغ ويل او د خلکو نه باوردی.که څوک يو ځل په دروغومشهور شو، نود هغه بيا رښتيا خبرې هم څوک نه مني او باور ورباندې نه کوي. څه ښه وايي چې د مرغلرې يو آب دی او چې آب ترې توېې شي بيا هېڅ ارزښت نه لري. د انسانانو عزت او درناوی هم دهغو په ښو او لوړو کړو وړو کې دی. په دروغو سره يې لکه د مرغلرې آب توييږي.

د دروغجن سړي په مينه او دوستۍ هم څوک باور نه کوي. همدغه سبب دی چې دروغجن سړی دوست نه شي پيدا کولی. وګورئ د يوه چرګ په بانګ باندې خلک له خوبه را پاڅېږي او باور ورباندې کوي، خو د دروغجن سړي په لوړه او قول څوک باور نه کوي. نو ويلی شو چې دروغجن سړی په ټولنه کې هېڅ قدر او اعتبار نه لري. دروغ ويل ډېر ژر څرګندېږي.

په دې اړه يو متل دی چې (د دروغو مزل لنډ دی). که څوک غواړي چې په ژوند کې بريالی شي، خلک وربانديې باور ولري، نو په کارده چې تل رښتيا ووايي اوځان په رښتيا ويلو عادت کړي.

نوګرانو زده کوونکو! تاسو هم تل له خپلې کورنۍ او نورو ټولو خلکو سره رښتيا واياست او رښتينی چلند وکړئ. چې د خلکو د اعتبار وړ وګرځئ.

لغتونه او معناګانې:

خام :	اومه
ډېره :	ځان ساتل
څرګندېږي :	معلومېږي

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې د لوست متن په لوړ آواز ولولي.
- د لاندې چوکاټ له کلمو څخه د جملو تش ځايونه ډک او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

اعتبار،	دي،	نه مني،	مرغلره

– هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او ______ ساتي، هغه رښتيا ويل او له دروغو څخه دځان ساتل ______.

– که څوک يو ځل په دروغو مشهور شو، د هغه رښتيا خبره هم بيا څوک ______.

– خبره او وينا هم لکه ______ ده.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په لنډو جملو کې وکاروي.

(اومه، ارزښت، رښتيا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغتيا

موخه: چي زده کوونکي د روغتيا ساتنې په ګټو او ارزښتونو پوه شي. خپل بـدن پـاک وساتي او د دې شعر د لوستلو او ليکلو مهارتونه تر لاسه کړي.

پوښتنې:

۱. د تاسو په فکر که څوک خپل بدن تل پاک وساتي د هغه روغتيا به څرنګه وي؟

۲. د روغتيا دساتنې په برخه کې موږ بايد څه وکړو؟

۳. که چېرې خپلې روغتيا ته پاملرنه ونه کړو څه به پيښ شي؟

زمـا روغتيا خوښه ده
تازه هوا خـوښه ده

لوبې مستې کـومـه
زما ښکلا خوښه ده

ځکه ځان پاک ساتمه
حد د خوراک ساتمه

ځان له مچانو ساتـم
ځان له بـدانو ساتم

مچ مېکروبونه راوړي
ځان له ټـګانو ساتم

ځکه خوشحاله يـمه
خلاص له جنجاله يمه

اروابناد غلام حضرت روغمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست یو د بل په مرسته ولولئ!
- زده کوونکي دې دخپل ځان د پاکوالي په اړه په وار سره خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې (د روغتیا، هوا، ښکلا، پاک، خوراک، خوشحاله)کلمې په خپلو کتابچو کې په تورو باندې واړوي.

لکه ر ــ وــ غ ــ ت ــ ی ــا (روغتیا)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې کلموته لنډې جملې جوړې کړي.
- روغتیا– هوا – پاک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپيريال د پاکوالي ساتنه

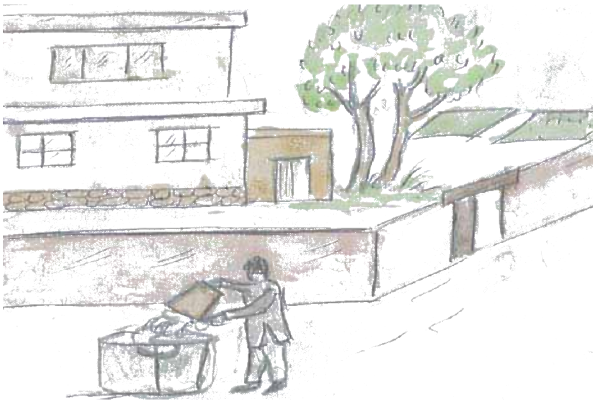

موخه: د خځلو د ځای پېژندل، د نويو کلمو په معنا پوهېدل اوددغه متن سم لوستل اوسم ليکل دي.

پوښتني:

۱. ستاسو په نظر که د خوړو او ميوو پوستکي په ټاکلي ځای کې وانه چول شي څه پيښېږي؟

۲. د چټليو د مخنيوي په خاطر بايد کوم ټکي په پام کې ونيسو؟

که غواړو چې روغتيا مو ښه وي او ناروغه نشو څه بايد وکړو؟ د خپل ځان، کورنۍ، او د چاپيريال پاکوالي ته بايد ډېره پاملرنه ولرو. هر کله چې غواړو خواړه او مېوې وخورو، لومړی خواړه او مېوې بايد په پاکو اوبو ومينځو او بيا يې وخورو چې ناروغه نشو. همدا راز د مېوو اودخوړو پوټکي بايد په ټاکليو اومناسبوځايونوکې واچوو. که چېرې د خوړو پوټکي په لارې واچوو، نه يوازې دا چې په دې کارسره زموږ د چاپيريال پاکوالی کمېږي، بلکې دا کار بيا د ډېرو ناروغيو لامل هم ګرځي. نو په کار دا ده چې تل دخپل چاپيريال پاکوالي ته پاملرنه وکړو.د مېوو د پوټکو او د نورو شيانو د بې ځايه اچولو څخه ډډه وکړو، ترڅو دژوند چاپيريال مو پاک او روغتيا مو تل په برخه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

چاپېريال :	شاوخوا
پوټکي :	د مېوو پوستکي

د زده کوونکو فعاليتونه:

- د لوست متن يو له بل سره ولولئ!
- زده کوونکي دې يو بل ته دلوستل شوي متن څو جملې املاء ووايي.
- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پوستکي، مېوې، روغتيا، کلمې په تورو باندې واړوي.
- څو زده کوونکي دې په خپل وار د خځلو د بې ځايه اچولو په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوې برخه په ښکلي خط سره وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ چاپېریال

موخه: چې زده کوونکي خپل چاپېریال وپېژني، د چاپېریال د لوبو میدانونو، ساعت تېرې وسایلو په ساتلو او ارزښت پوه شي او دا متن سم ولولي او سم يې ولیکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر چاپېریال څه ته وايي؟
۲. خدای (ج) زموږ په چاپېریال کې کوم شیان زموږ د ګټې لپاره پیدا کړي دي؟
۳. تاسې په خپل کلي کې د لوبو کولو لپاره پارک او د لوبو وسایل لرئ؟
۴. تاسې د خپل کلي یا چاپېریال ساتنې ته څه ډول پاملرنه کوئ؟

په کوم ځای کې چې موږ ژوند کوو. هغه د چاپېریال په نوم یادېږي. زموږ په چاپېریال کې خاورې، ډبرې، اوبه، ونې، بوټي، غلې، مېوې، څاروي، او الوتونکي شته دي. دا ټول شیان خدای (ج) زموږ د ګټې اخیستنې لپاره پیدا کړي دي. ترڅو له دغو ټولو نعمتونو څخه سمه ګټه واخلو. نو موږ ته لازمه ده چې د خپل چاپېریال سمسورتیا او پاک ساتنې ته ډېره پاملرنه وکړو. ځکه چې په طبیعت کې دا ټول شیان ځانګړې ښه والي او ارزښتونه لري. په چاپېریال کې ونې او ګلان هوا پاکه او ستره ساتي. د پاکې هوا تنفس کول بدن ته ګټه رسوي او انسان له ناروغیو څخه ژغوري.

همدا راز باید په ټاکلي وخت سره ونو او ګلانو ته اوبه ورکړو. دهغو پالنه وکړو او پرې نږدو چې څوک يې ښاخونه مات کړي.

سربېره پر دې هغه دلوبو وسایل چې په پارکونوکې زموږ د لوبو او دچاپېریال د ښایست لپاره دي په سمه توګه ترې کار واخلو،او ورته

زيان ونه رسوو، ښه زده کوونکي تل د خپل چاپېريال په ساتنه کې ښه پاملرنه کوي او له خپل چاپېرياله څخه په سمه توګه ګټه اخلي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولئ. او د پارکونو، د لوبو د شيانو څخه د سمې ګټې اخيستو په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا د هر ګروپ يو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د چاپېريال په اړه دې خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

- د لاندې چوکاټ د جمع کلمو مفرد شکل د کلمو ترڅنګ په خپلو کتابچو کې وليکئ.

جمع	مفرد
ډېرې	ډېره
ونې	
مېوې	
نعمتونه	

کورنۍ دنده:

- له لاندې کلمو څخه هغه کلمې په ګوته کړئ چې زموږ په چاپېريال کې پيدا کېږي او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ! (ځاروي، تېرې خاوره، اوبه، ونې، ځمکه، ډېر، ټول)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د سګرټ څکولو زیانونه

موخه: د سګرټو په زیانونو پوهېدل، ځان ترې ساتل او ددې متن لوستل او لیکل دي.

پو ښتني:

۱. څه فکر کوئ چې سګرټ څکول کومې ناروغۍ رامنځ ته کوي؟
۲. څوک چې سګرټ څکوي د هغو روغتیا به څرنګه وي؟
۳. ویلی شئ چې د ناروغیو تر څنګ د سګرټ څکول نور کوم زیانونه لري او خلک ولې ترې کرکه کوي؟

سګرټ څکول د انسان لپاره زیان لري. سګرټ څکول د سږو او زړه لپاره ډېر خطرناک دي. هغه څوک چې سګرټ څکوي ډېر ژر به د زړه او سږیو په ناروغیو اخته شي، داسې کسان تل ټوخیږي. سګرټ نه یوازې دا چې روغتیا لپاره ضرر رسوي، بلکې اقتصادي تاوان هم لري او پیسې پرې مصرف کیږي. همدا راز د سګرټو په څکولو کې نورو خلکو ته هم زیان رسیږي، دا ځکه هغه لوګی چې د سګرټ څکوونکي له خولې څخه راوځي نورو ته هم تاوان رسوي. همدا راز که چیرې امیندواره ښځه سګرټ وڅکوي ماشوم ته یې هم د زیان رسیدو امکان شته. نو لازمه ده هغه څوک چې سګرټ څکوي ځانونه دې ترې په کلکه وژغوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست متن ولولئ. او بیا دې څو زده کوونکي د ټولګي مخې ته په وار سره راشي او د سګرټ څکولو د زیانونو په اړه دې خبرې وکړي.
- د لاندې کلمو مناسبه معنا له چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف:سړي: ______

ب: زیان: ______

ج:ماشوم: ______

کوچنی
تاوان
ششونه

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د سګرټ، روغتیا، ضرر، کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو دېرشم لوست

چرچرک او مېږی

موخه: د وخت بې کاره تېرولو په زيانونو پوهېدل، له وخت څخه په سمه توګه ګټه اخيستل او ددې کيسې لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

١. آيا تاسې خپل وخت بيکاره تېروئ او که په کار او زيار کې يې تيروئ؟

٢.ستاسو په نظر خپل وخت بې ځايه تېرول څه زيان لري؟

٣.ستاسو په فکر څوک چې په خپلو کارونو کې زيار باسي ژوند به يې څه ډول وي؟

يوه مېږي په اوړي کې ډېر زيار ايسته. ده به د ژمي لپاره خواړه برابرول، چرچرک د ونې په ښاخ ناست و او سندرې يې ويلې، په دې وخت کې يې مېږی وليد،نو داسې يې ورته وويل: (ای ملګريه! ځومره زيار باسې؟) مېږي ورته وويل:(څه، څه ته دې خپلې سندرې وايه، ما پرېږده چې خپل کار وکړم) چرچرک سندرې ويلې او په خوښۍ يې شپې او ورځې تېرولې. ژمی را ورسېد او چرچرک چې خواړه نه درلودل، نو له مېږي څخه يې خواړه وغوښتل. مېږي ورته وويل:(تا خو د کار وخت په سندرو او ترانو تېر کړ او ما په ډېره خوارۍ د ژمي لپاره خواړه را ټول کړل). چرچرک په دې خبره غلی شو. مېږي بيا ورته وويل: (ځرنګه چې په اوړي کې دې سندرې ويلې، اوس نڅا کوه!).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ!
- د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې دهر ګروپ یو تـن د ټولګي مخې ته راشي د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي اوهـم دې د کېسې لنډیزخپلو ټولګیوالو ته ووايي.
- د چوکاټ د ورکړل شویو کلمو هم معنا کلمې د کرښې په واسـطه سـره ونښلوئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

اوړی	تیارول
زیار	بدلې
سندرې	زحمت
برابرول	دوبی

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: په ا وړي کې یو ______ ډېر زیار ایسته. (مېرې، مچۍ)

ب: چرچرک ____ ویلې او په خوښۍ يې شپې او ورځې تېرولې. (سندرې، بدلې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د غاښونو ساتنه

موخه: دمتن سم لوستل، لیکل، د غاښونو د روغتیا په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. روغ او جوړ غاښونه څه ګټې لري؟
۲. تاسې د خپلو غاښونو د ساتنې لپاره باید څه وکړئ؟
۳. په غاښونو باندې د کلکو شیانو ماتول کوم زیانونه لري؟

د ملالۍ غاښ خوږېده پلار یې د غاښونو کلینیک ته بوتله. ډاکتر چې کله د ملالۍ غاښونه ولیدل نو پوښتنه یې ترې وکړه: (په غاښونو دې څه مات کړي دي؟ ملالۍ ځواب ورکړ: پرون مې بادام پرې ماتول چې پاسنی غاښ مې په درد شو. ډاکتر ورته وویل: (هېڅکله په غاښونو کلک شیان مه ماتوه، ځکه د کلکو شیانو ماتول غاښونه زیانمن کوي، غاښونه د خوړو د ژولو لپاره یوه ډېره ارزښت ناکه وسیله ده، که غاښونه مو روغ نه وي خواړه نشو ژوولی.

موږ باید دخپلو غاښونو ښه ساتنه وکړو.) ډاکتر بیا ترې وپوښتل: غاښونه پرې مینځې؟ ملالۍ ځواب ورکړ (هو، هره شپه مخکې له ویده کېدو څخه یې مینځم.) بیایې ملالۍ ته وویل: ډېر ښه، نو موږ ته په کار دي چې د خپلو غاښونو ښه ساتنه وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پلار ته يې وویل چې د دغې نسخې درمل واخله او په وخت سره دې مخکې له ډوډۍ خوړلو څخه وخوري. پلار يې د ډاکتر له لارښوونې څخه ډېر خوشحال شو اوخپلې لور ته يې وويل: د ډاکترصاحب لارښوونې همېشه په پام کې ونیسه، ترڅو د غاښونو په ناروغۍ اخته نه شې.

د ز ده کوو نکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ او د غاښونو دارزښت په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا دې د هر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د خپلو غاښونود ارزښت په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په لنډو جملو کې وکاروئ
(غاښونه– کلک شیان – مینځم)

کور نۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست د متن له مخې څلور کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملاریا ناروغي

موخه: د متن لوستل، لیکل او د زده کوونکو پوهېدل، چې د ملاریا ناروغي د ماشي د چیچلو په وسیله انسان ته لېږدول کېږي. او د مخنیوي لپاره یې باید ولاړې او ناپاکه اوبه له منځه یوړل شي.

پوښتنې:

۱. د ملاریا ناروغي څه ډول ناروغي ده؟
۲. دا ناروغي له څه شي څخه انسان ته پیدا کېږي؟
۳. مخکې له دې چې څوک د ملاریا په ناروغۍ اخته شي، څه ډول باید له هغې څخه ځان وساتي؟

د ملاریا ناروغي د میاشي د چیچلو په وسیله انسان ته لېږدول کېږي. دا ماشي د انافیل په نامه یادېږي چې په ولاړو اوبو، ډنډونو، تودو سیمو کې ژوند کوي. هلته هګۍ اچوي، د ملاریا ناروغي په اوړي او منې کې ډېره زیاته وي. د ملاریا د میاشي له چیچلو څخه وروسته په ناروغ سړه او توده تبه راځي او کله زړه بدي هم لري.

که دا تبه همېشنۍ شي، نو د ډېرو نورو ناروغیو لامل ګرځي په دې ناروغي کې د وینې کمښت منځ ته راځي. نو ګرانو زده کوونکو! موږ ته په کار ده چې د امکان په صورت کې د ناولو او چټلو اوبو ډندونه له منځه یوسو او مخنیوی یې وکړو.

د کورونو کړکیو ته باید جالۍ ونیسو. او د شپې له خوا باید په پشه خانو کې ویده شو. که چېرې څوک په دغې ناروغۍ اخته شي باید ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژر اړوندو کلينيکونو ته ورشي ځکه دا خطرناکه ناروغي د نه درملنې په صورت کې د نورو ډېرو ناروغيو او حتی د مړينې لامل ګرځي.

مآخذ: افغان اساسي قابليتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او د ملاريا د تبې په هکله يو له بل سره خبرې اترې وکړئ بيا دې د هر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د ملاريا د ناروغۍ په هکله دې خپل معلومات وړاندې کړي.
- په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ دکلمو متضاد شکل د کرښې په وسيلې سره ونښلوئ.

وروسته	مړګ
ژوند	لږ
ډېر	سوړ
تود	ډېرښت
کمښت	وړاندې

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: د ملاريا تبه د میاشې د چيچلو په وسيله انسان ته _____. (لېږدول کېږي، پيداکېږي)

ب: د ملاريا _______ په اوړي او منې کې ډېره وي. (ناروغي، چيچل)

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادنۍ مينه

موخه: له هېواد سره د زده کوونکو د مينې او هغه ته د خدمت کولو د ذهنيـــت وده او پياوړتيا. او د دې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه شی وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. زموږ د هېواد نوم څه دی؟

۳. هېواد ولې پر موږ ګران دی؟

هېواد زموږ د ټولو افغانانو ګډ کور دی. او په دې کور کې ژوند کوو. د هېواد د پاکې او سوتره هوا څخه ګټه اخلو او په نعمتونو يې زمـــوږ بدن وده کوي.

د هېواد اوبه، لمر، هوا، خاوره، غرونه او ټول طبيعت يې د خپل تن په شان را باندې ګران او د زړه مينه ور سره لرو. خو دا مينه يوازې پـــه ويلو سره نه، بلکې په دې لاره کې عمل د رښتيانۍ مينې ښه ثبـــوت کيدلی شي. هېواد له موږ نه کار غواړي چې په رښتينې توګـــه خپلـــو هېوادوالو ته خدمت وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن چې موږ زده کوونکي یو، د خپلې مينې د پوره ثبوت لپاره هم بايد خپل درسونه ښه زده کړو، د خپل ګران هېواد او خلکو لپاره د کار او خدمت وړ وګرځو او په راتلونکي کې د دې وړتياوو په اساس وکړی شو چې خپل دا وران او ويجاړ هېواد ودان کړو.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ!
- د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا کړئ او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

الف: هېواد ____ وطن ____

ب: ګټه ____

ج: وده ____

د: ويجاړ ____

نمو
فايده
وطن
وران

کورنۍ دنده:

– د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

هېواد زموږ د ټولو افغانانو ګډ کور ____. (دی، ده)

د هېواد اوبه، لمر، هوا او خاوره را باندې ګران ____. (دي، لري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دیرشم لوست

د غزني ښار

موخه: د متن لوستل، لیکل او د خپل هېواد د غزني د تاریخي نښو نښانو پېژندل دي.

پو ښتنې:

۱. تاسو ته د خپل هېواد تاریخي ځایونه معلوم دي ؟ نومونه يې واخلئ؟

۲. د غزني په ښارکې د تاریخي ځایونو نښې نښانې مو لیدلې دي؟

غزنی زموږ د ګران هېواد افغانستان ډېر لرغونی ښار دی، غزنی د اسلام د سپېڅلي دین له راتګ سره په لومړیو وختونو کې د غزنویانو د پاچاهۍ مرکز و، دا ښار د سلطان محمود غزنوي له خوا اداره کېده، سلطان محمود غزنوي نه یوازې یو ځواکمن پاچا و، بلکې د هنرونو ښه پالونکی هم و، هغه د غزني ښار له پوهانو او هنرمندانو ډک کړی و.

د غزني په ښار کې د لرغونو آثارو نښې نښانې لا تر اوسه هم پاتې دي له هغو څخه دوه ستر منارونه دي چې د کابل او غزني د سړک په غاړه اوس له خپلو تاریخي ویاړونو سره ولاړ دي.

همدا راز یوه مانۍ او د هغه وخت د سرتېرو د استوګنځیو نښې نښانې هم لیدل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې دې متن ولولي او د لوست د مطلب په اړه دې یو د بل سره خبرې وکړي. بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د غزني د ښار په هکله دې معلومات ورکړي.
- د لاندې چوکاټ هم معنا کلمې په خپلوکتابچوکې یو له بل سره په مناســبو کلمو ونښلوئ!

لرغونی	قصر
ځواکمن	غښتلی
ماڼۍ	پخوانی

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو ســره پــه خپلــو کتابچو کې ډک کړي.

الف: غزني زموږ د ګران هېواد افغانستان یو ______ ښار دی. (لرغونی، زوړ)

ب: د غزني په ښار کې د لرغونو ______ نښې نښانې لا تر اوسه هم پاتې دي.(هنر، آثارو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ دېرشم لوست

دوه اخترونه

موخه: چې زده کوونکي د کوچني او لوی اختر په هکله معلومات ترلاسه کړي او دا متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

١. په انځور کې څه شی وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!
٢. پوهېږئ چې زموږ خلک په کال کې څو اخترونه لري؟
٣. ستاسو په فکر خلک ولې په اخترونو کې خوشحالي کوي؟

مسلمانان په کال کې دوه اخترونه لري، يو يې کوچنی اختر دی، چې د روژې د مياشتې په پای ته رسېدو سره رارسېږي او دويم يې لوی اختر دی. په اخترونو کې خلک نوي کالي اغوندي. ښځې، پېغلې او ماشومان خپل لاسونه سره کوي، ځوانان او سپين ږيري د اختر د لمانځه لپاره جوماتونو ته ځي، هلته د اختر لمونځ کوي. همدا رنګه په لوی اختر کې زموږ هغه خلک چې اقتصادي توان او وس ولري په دغو ورځو کې د پسونو، سېرليو او نورو څارويو په حلالولو سره قرباني کوي او ځينې خلک په ګډه د غوايانو په حلالولو سره په قرباني کې برخه اخلي. چې د هغو يوه برخه غوښه په خپلو خپلوانو، ګاونډيانو او بې وزلو خلکو وېشي. په اخترونو کې خلک يو بل ته مبارکي وايي او يو د بل کورونو ته ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په خپلوګروپونوکې له یو بل سره ولولي او د مــتن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي.
- د جملو تش ځایونه دې په قوسونو کې په مناسبو لیکل شووکلمو ډک کړي!

په کوچنې اختر کې خلک نوي کالي ــــــــــــــ. (اغوندي، نه اغوندي)

ښځې، پېغلې او ماشومان خپل لاسونه سره ــــــــــ. (کوي، کوو)

سپین ږیري او ځوانان د اختر د لمانځه لپاره جوماتونو ته ـــــ. (ورځي، نه ځي)

هغه خلک چې وس او توان لري په دغو ورځو کې ـــــکوي .(قرباني، خیرات)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د (کوچنی، اختر، لوی) کلمې په لنـــډو جملــوکې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه دېرشم لوست

د تګ راتګ وسيلې

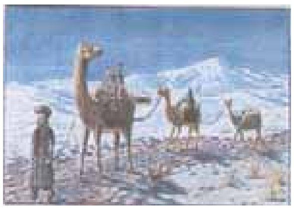

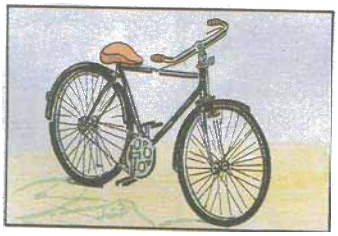

موخه: د تګ او راتګ د وسيلو پېژندل، په ارزښت او ګټو يې پوهېدل او ددې لوست سم لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. په انځورونو کې څه وينئ؟

۲. ستاسو په فکر مو ږ د تلو او راتلو لپاره څه شي ته اړتيا لرو؟

۳. د کلي او بانډو خلک خپل بارونه او مالونه په څه شي وړي او راوړي؟

د يوه هېواد د پرمختګ لپاره د ډېرو نورو شيانو په څنګ کې د وړلو او راوړلو وسېلو ته هم اړتيا ده. ځکه چې د خلکو ټولې اړتياوې په يوه وخت او يوه ځای کې نه پوره کېږي. هغوی ځينې وختونه نورو ځايونو ته ځي يا د نورو ځايونو څخه خواړه او د اړتيا وړ شيان خپلو سيمو اوکلو ته راوړي.

چې د دې کار د تر سره کولو لپاره دغو وسايلو ته اړتيا پيدا کوي لکه موټرونه، لارۍ، ګاډۍ، بايسکلونه، او همدا راز د ځينو څارويو لکه آس، اوښ، کچر، خر او نورو څخه هم د بار وړلو لپاره ګټه اخلي خپلې ستونزې او اړتياوې پرې لرې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن له یو بل سره ولولئ. او نوي کلمې معنا کړئ!
- څو زده کوونکي دې د بار وړونکو وسېلو نومونه د ټولګي په مخ کې واخلي.
- د لاندې چوکاټ د مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

مفرد	جمع
آس	اسونه
اوښ	
کچر	
موټر	

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په جملو کې وکاروئ! او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

آس، موټر، کچر، بايسکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرګه

موخه: جرګه و پېژني، په دې پوه شي چې شخړې او ستونزې په جرګو اوارېږي او هم د متن سم لوستل اوسم ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په نظر جرګه څه ته وايي؟
۲. زموږ خلک خپلې ستونزې څه ډول اواروي؟

زموږ خلک خپلې ستونزې د جرګو له لارې اواروي. افغانانو ته دا پخوانۍ دود له نيکونوڅخه پاتې دی چې زموږ خلکو د غه منل شوی دود له پخوا څخه تر نن ورځې پورې پاللی دی. کله چې په ولسونو کې کومه ستونزه راپيدا شي، نو بيا جرګې جوړوي او خپلو ستونزو ته د جرګو په مرسته د حل لارې لټوي. جرګې ځانګړې قوانين لري. په دې غونډو کې د قوم هغه سپين ږيري او مشران راټولېږي چې ټولو ته منلي وي. جرګه کوونکي په يوه ټاکلي او ځانګړې ځای کې راغونډېږي، اړوندو ستونزو باندې خبرې کوي او په پای کې خپله عادلانه پرېکړه اعلانوي. زموږ خلک د جرګو پرېکړو ته په درنه سترګه ګوري او هغه مني.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې ولولي او په خپلو ګروپونوکې د متن د مطلب په اړه له یو بل سره خبرې وکړي او بیادې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې د لیکل شوو کلمو لپاره د هغو مترادفې کلمې په چوکاټ کې پیدا او دکلمو تر مخې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

الف: جرګه:ــ دروغې جوړې غونډه

ب:ستونزې: ________

ج: سپیځلی: ________

د: ځانګړې: ________

هــ: پریکړه: ________

فیصله
روغه جوړه
مشکلات
پاک
خاص

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د جرګه، پریکړه، روغه جوړه کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه دېرشم لوست

وزلوبه (بزکشي)

موخه: د متن لوستل، ليکل د بزکشي د لوبې پېژندل او ددې لوبې په هکله معلومات تر لاسه کول دي.

پو ښتنې:

١. آيا تاسو په کوم ځای کې وزلوبه ليدلې ده؟
٢. څوک د وزلوبې په اړه خبرې کولی شي چې دا لوبه په څه ډول تر سره کېږي؟
٣. دغه لوبه زموږ د هېواد په کومو ولايتونو کې تر سره کېږي؟

وز لوبه زموږ د خلکو ډېره لرغونې او په زړه پورې لوبه ده. دا لوبه زموږ د هېواد په شمالي ولايتونوکې ډېره دود ده. په دې لوبه کې هغه مهارت لرونکې سپاره ګډون کوي چې خپل اسونه يې د دې لوبې لپاره په خاصو مهارتونو سره روزلي وي. دوی په دوو ډلو وېشل کېږي او په بېلوبېلو نومونو يادېږي.

د وزلوبې د ميدان په مرکزي برخه کې يو ټاکلی ځای په پام کې نيسي چې د حلال د دايرې په نوم يادېږي. حلال شوی خوسکی يا وزه په دغې دايرې کې اچوي. د بزکشی لوبه د حلال له دايرې نه پيل، بيا په يوې بشپړې دورې سره چې له يوه بل ټاکلې ځای څخه را څرخېږي. دوه ځلې خوسکی بايد د حلال دايرې ته ورسوي او هلته يې وغورځوي په دې توګه هر ټيم چې په دغه لوبه کې نسبت نورو ته زيات فعاليت سرته ورسوي هغه ډله د لوبې ګټونکې بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا لوبه زموږ د هېواد په زياتو ولايتونوکې هر کال د خپلواکۍ د جشن په وياړ تر سره کېږي. خلک د ننداري لپاره هلته ورځي او همدا راز د کابـــل پـــه ښارکې هم هرکال د جشنونو او نورو خوشحاليو په ورځو کې ترسره کېږي.

لغتونه اومعناګانې:

لرغونی :	ډېر قديمي
ګټونکی :	وړونکی
غښتلی :	قوی
وياړ :	افتخار
دود :	رواج
پيل :	شروع
ننداره :	سيل او کتل

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې متن ولولي او بيا دې د لوست د اصلي مطلب په هکله يود بل سره خبرې وکړي وروسته دې د هر ګروپ يو تن راشي او د وزلوبې په اړه دې معلومات ورکړي.
- د لاندې جملو تش ځايونه دې د چوکاټ په مناسبو کلمو ډک کړي او په خپلو کتابچو کې وليکي.

شمالي
لرغونی

الف: د بزکشۍ لوبه زموږ د خلکو يوه ډېره ________ لوبه ده.

ب: دا لوبه زياتره د هېواد په ________ ولايتونو کې ډېر دود لري.

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې لاندې کلمې په لنډو جملوکې وکـــاروي او پـــه کتابچو کې دې وليکي.

وزلوبه، هېواد، ټيم، جشن

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلوېښتم لوست

د اوړي موسم

موخه: د اوړي دموسم پېژندل، د اوړي په موسم کې د هوا، مېوو او غلو دانو د پخېدو په هکله پوهېدل. د متن لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. اوړی د کال څووم موسم دی او کومې مياشتې په کې شاملې دي؟

۲. په اوړي کې کومې غلې او دانې پخېږي؟

۳. په اوړي کې ولې مېوې او دانې پخېږي؟

اوړی د کال دويم موسم دی، دا موسم هم درې مياشـــتې دی: (چنگـــاښ، زمری او وږی) چې ځينې خلک ورته د سرطان، اسد او سنبلې مياشتې هـــم وايي، د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو تودېږي،چې دا تودوخه ډول ډول مېوې لکه ختکې، هندوانې، منې، ناک، شفتالو، زردآلو، آلوبـــالو، انگـــور، گيلاس او همدا رنگه ټولې غلې دانې پخوي.چې زموږ د روغتيا او د ژوند د سمبالولولپاره په زړه پورې گټې لري.

په دغه موسم کې بزگران د خپلو غلو او دانو په راټولولو پيـــل کـــوي او د پسرلي د موسم د خپل کار او زيار گټې لاس ته راوړي او خپلې اړتياوې پوره کوي، ځينې بزگران او باغوانان د خپلو اړتياوو څخه زياتې مېوې او دانې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي او هلته يې خرڅوي او له پيسو څخه يې د ژوند نورې اړتياوې پوره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګاني:

موسم :	وخت، فصل
زيار :	زحمت

د زده کوونکو فعاليتونه:

- يو د بل په مرسته دې د اوړي د موسم متن ولولي او بيا دې څو زده‌کوونکي په وار سره د اوړي په هکله خبرې وکړي.
- د اوړي د مياشتو نومونو هم معنا کلمې دې له چوکاټ څخه پيدا کړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

سنبله
اسد
سرطان

الف: چنګاښ: ________

ب: زمرى: ________

ج: وږى: ________

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه په قوسونوکې د ليکل شوو مناسبو کلمو له مخې ډک کړي.
- الف: اوړى د کال ________ موسم دى. (دويم، لومړى)
- ب: د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو ________. (تودېږي، سړېږي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

باغوان

موخه: د باغوان د دندې د ارزښت او ګټو پوهېدل او د دغه متن لوستل ، ليکل او په متن کې ورته (مشابه) کلمو پېژندل دي.

پوښتنې:

١. تاسې پوهېږئ چې باغوان چاته وايي؟

٢. تاسو ويلی شئ باغوان کوم مهم کارونه سرته رسوي؟

کيسه:

يوه ښوال يو بڼ درلود. هغه به هره ورځ د سهار له خوا ځينې شيان لکه لور، رمبی او بېل په لاس د باغ په لور روان و. باغوان به په باغ کې ډېر زيار ايسته. ښې مېوې لرونکې ونې يې پکې کښېنولې وې. ده به د ونو له ښخونو څخه بې کاره واښه لېرې کول. اوبه به يې ورکولې او يوه ګړۍ به يې له کار او خدمت څخه خلاصون نه و.

هرکال به يې له دغه باغ څخه ښه ناخه ګټه تر لاسه کوله او له دغې لارې به يې خپله ګوزاره په ښه توګه کوله. لږه موده وروسته باغوان مړ شو. د هغه زوی چې د خپل پلار څخه يې بېل ژوند کاوه د پلار ټول مال او باغ ورپاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی يې په بې پروايي اوچړچو پيل وکړ. د لټۍ او بې پروايۍ له کبله د باغ غم خواري ترې پاتې شوه. اوبه به نه ورسېدې، نو د باغ ونې ورو ورو وچې او له ګټې څخه ولوېدې، دی اړ شو چې باغ او جايداد خرڅ کړي څه موده يې په هغو پيسو خپله ګوزاره وکړه، په پای کې هغه هم خلاصې شـــوې. د خوارۍ او غريبۍ په کړاوونو اخته شو.

لغتونه او معناګانې:

چړچو :	عيش يا مزې
ګړۍ :	ساعت
بڼوال :	باغوان

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ يو تن دې د ټولګي مخې ته راشي اود متن مطلب دې نورو ته د کيسې په توګه ووايي.
- د لاندې ورته (مشابه) کلمو لپاره په چوکاټ کې دوې معنا ګانې درکـړل شوې دي تاسې يې سمه معنا پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتـــابچو کې وليکئ:

الف: لور: ________

ب: لور: ________

ج: ببل: ________

د: ببل: ________

طرف، خوا
يوم
يوازې
د ربېدلو آله

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتـــابچو کې دې وليکي.

لور، لور، ببل، ببل، باغوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

د ونو ګټې

موخه: زده کوونکي د ونو په ګټو او ارزښت وپوهېږي. د مېوو لرونکو او بې مېوو ونو په توپير او ګټو وپوهېږي او لاندې متن ولولي او وې لیکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر، ونې کومې ګټې لري؟

۲. آیا تاسې په کور کې ونې لرئ، ویلی شئ چې څه ګټې لري؟

ونې د انسانانو په ژوند کې ډېرې ګټې لري، په هر ځای او سيمه کې چې ونې ډېرې وي د هغې سیمې هوا د روغتيا لپاره ډېره ګټوره ده. ټول انسانان، څاروي او مرغان پاکې هوا ته ډېره اړتیا لري. ناپاکه او ګردجنه هوا د ناروغیو سبب ګرځي.

همدا راز په هغه ځای کې چې ونې ډېرې وي، دهغه ځای چاپېریال هم سمسور وي چې دسیمې سمسورتیا او پاکۍ د انسان د روغتیا سبب ګرځي. همدا رنګه په سمسورو سیموکې ډېرې ونې د بادونو او سېلابونو د مخنیوي سبب ګرځي.

زموږ په هېواد کې د ونو ډېر ډولونه شته، چې یو ډول یې مېوه لرونکې ونې او بل ډول یې بې مېوې ونې دي. د مېوه لرونکو ونو ډېرې ښې ګټې د هغو مېوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، سربېره په دې انسانان د بې مېوو ونوله لرګيو څخه د ژوند نورې اړتیاوې پوره کوي.
د کوروونو، کړکیو، دروازو، مېزونو، څوکۍ، الماریو او تر ټولو مهمه دا چې د سپین کاغذ په جوړولوکې ترې خورا ډېره ګټه اخیستل کېږي. همدا رنګه په ژمي کې هم د کوروونو د تودولو لپاره ترې کار اخلي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې لوست ولولي.
- د ونو د ګټو په اړه دې په شفاهي توګه خبرې وکړي.
- لاندې کلمې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا یې په تورو واړوي.

(وني– روغتیا– سپېڅلې– مېوې)

کور ني دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوې برخه په ښکلي خط ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت ارزښت

موخه: د وخت په ارزښت پوهېدل او له هغه څخه هر اړخيزه ګټه اخيستل او د لوستلو او ليکلو د مهارتونو لاس ته راوړل دي.

پوښتنې:

١. که تاسوخپل کارونه په ټاکلي وخت سر ته ورسوئ پايله به يې څه وي؟

٢. ولې وايي چې وخت د سرو زرو په ډول ارزښت لري؟

ما ټول خلک پېژني، خو څان نه پوه کوي، زه په تلوار سره روان يم. چې يو ځل ولاړ شم بيانه راګرځم. زما په قدر ځينې خلک نه پوهيږي او له ما سره بې پروايي کوي. زه داسې خلکو ته حيران يم چې دوی زما په تللـــو ســـره څوانان شي، خو بيا کله چې د ځوانۍ عمر يې تېر شي ما هېر کړي، تر هغو چې سپين ږيري شي.

خو زه تاسو ته د دوستۍ دا خبره کوم چې زما په قدر پوه شئ او ما وړيا لـــه لاسه مه ورکوئ. زه ډېر قيمتي يم او خلک ما سره زر بولي.

نو اوس ووایاست چې زما نوم څه دی؟ زه به يې درته ووايم زما نوم وخـــت دی.

مآخذ: پښتو زده کړې اساسي قابليتونه

لغتونه او معناګانې

تلوار :	ګړندیتوب
وړيا :	مفت
تللو :	تګ – تلل
سره زر:	طلا–

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په خپلو ګروپونو کې ولولي، وروسته دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- د لاندې چوکاټ مترادفې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې له یو بل سره د کرښې په واسطه ونښلوئ.

قدر	له یاده ایستل
هېرول	مفت
وړیا	باارزښته
قیمتي	ارزښت

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د وخت، قدر، سره زر کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست

باران

موخه: زده کوونکي باید پوه شي چې باران څنګه منځ ته راځي، څه ګټې لري. او د متن سم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. څوک ویلی شي چې باران ځمکې ته څه ګټې رسوي؟
۲. که چېرې باران نه وي څه پېښېږي؟
۳. ستاسو په نظر باران څنګه منځ ته راځي؟

اوبه د ټولو ژوو د ژوندي پاتې کېدو لپاره له لومړنیو اړتیاوو څخه ګڼل کېږي. نو ځکه باران هم د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه اوبه کوي، ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي. د انسانانو، څارویو، الوتونکو او د نورو ټولو ژوو ژوند د اوبو په وسیله پایښت مومي.

اوس باید پوه شو چې باران څنګه راځي؟ د ځمکې پرمخ اوبه د لمر د وړانګو په واسطه تودیږي، ورو ورو د بخار په توګه هوا ته پورته کېږي، بیا هلته د هوا د لوړوالي له امله سړه او د وریځو په څېر په فضا کې راټولېږي او د څاڅکو په څېر بېرته ځمکې ته راښکته کېږي چې موږ یې باران یا د الله تعالی (ج) لوی رحمت بولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

ژوي :	ژوندي موجودات
اړتيا :	ضرورت
بقا :	پايښت
په څېر :	په شان
وده :	نمو

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د اوبو د ګټو په هکله دې يو له بل سره خبرې وکړي او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د اوبو د ګټو په هکله دې نورو تــه معلومات ورکړي.
- د لاندې ګډو وډو کلمو څخه يوه لنډه جمله په خپلو کتابچو کې جوړه کړئ.
(باران، رحمت، بولو، د الله تعالی (ج)، لوی)

کور نۍ دنده:

- لاندې جملې ولولئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- باران د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه پرې اوبه کېږي او سمــــسورتيا مومي. ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي.
- باران د الله تعالی لوی رحمت او د ژوند له لومړنيو اړتياو څخه بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلویښتم لوست

بزګر

موخه: د نظم لوستل، لیکل او د بزګر د دندې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو کوم بزګر پېژنئ؟

۲. بزګر په ځمکه کې څه شی کري؟

۳. بزګران له کومو شیانو څخه د ځمکې په کرلوکې کار اخلي؟

ځمکه وتره په اوبو کـــا
بیا یې یوې په غویو کـــا
تخم و شیندې پټي کـــې
بیا ماله یې په ورو وروکـــا
څوک کرکیله په ماشین کا
دچا زړه بیا غویې شین کـــا

(روغمن)

کېسې

هغه کومه کلمه ده که د ښي لورې نه یې ولولې دخوړلو شی او که د کیڼ لورې نه یې ولولې د اغوستلو شی ورڅخه جوړېږي؟

م، ر، چ = (   )   چ، ر، م = (   )

لغتونه او معناګانې:

وتره :	نیمه وچه
یوې:	قلبه
شیندې :	تیتوي
کرکیله :	کښت
شین:	غمجن
ښی :	راسته
کیڼ:	چپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې نظم له یو بل سره ولولي او مطلب دې په خپلو منځونـو کې ووايي او بیا دې د هر ګروپ یوغړی د ټولګي مخـې تـه راشـي او د بزګری په اړه دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې د لوستل شوې کیسې ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکي او زیار دې وباسي چې داسې کلمې پیدا کړي چې دکینې لوري څخه په لوستلو سره یوه معنا او د ښي لوري څخه بله معنا ورکړي. لکه (چرم او مرچ)

پوښتنې:

- بزګر ځمکه په څه شي یوې کوي؟
- بزګر په ځمکه کې څه شی کري؟
- بزګران کله چې په پټیو کې تخم وشیندي وروسته یې ولې ماله کوي؟

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د بزګر شعر په یاد زده کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکاڼ

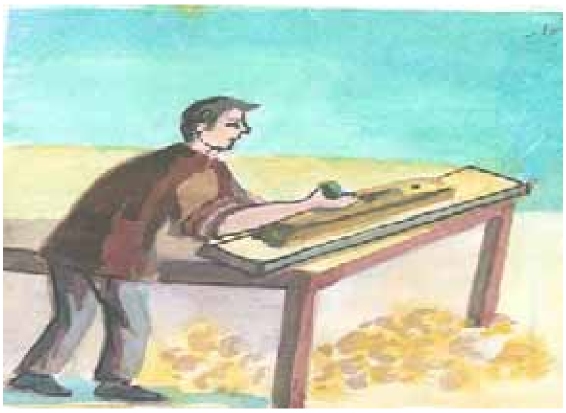

موخه: د ترکاڼۍ په ارزښت پوهېدل، د ترکاڼۍ د سامانونو پېژندل، د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه شی وینئ؟
۲. ستاسو په نظر ترکاڼ له لرګیو څخه کوم شیان جوړوي؟
۳. د ترکاڼۍ د سامانونو، نومونه څو ک ویلی شي؟

ترکاڼي ډېر ښه او ګټورکسب دی. ترکاڼ په ټولنه کې خورا ارزښت لري.ترکاڼ ته ټول خلک اړتیا لري. د اجمل مشر ورور ترکاڼ دی. هغه د لرګیو څخه د قرآنکریم ښه ریډلونه، مېزونه، څوکۍ ، دروازې، کړکۍ ، د لیک تختې، خطکشونه او الماری جوړوي، همداراز د بزګرۍ لپاره هم ځینې سامانونه لکه ژغ، غاښور، ماله، راشپیل، ښاخې او داسې نور شیان جوړوي.

ترکاڼ خپل کارونه په اره، تیشه، رنده، برمه اوډېرو نورو سامانونو ترسره کوي. خو اوس د ترکاڼۍ له ځینو سامانونو لکه رنده، برمه، اره او داسې نورو څخه د برېښنا په وسیله کار ترې اخیستل کېږي. د ترکاڼ لپاره کار آسان شوی دی او کولی شي چې په لږه موده کې د اړتیاوړ خورا ښه شیان جوړ کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- له یو بل سره متن ولولئ!
- د ترکاڼ او د هغه د سامانونو په اړه خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

– ترکاڼي ډېر ښه اوګټور کسب ________. (دی، لري)

– هغه ته ټول خلک اړتیا ________. (لرو، لري)

د مشق اوتمرین املا: زده کوونکي دې له یو بل سره د متن د جملود املا کار وکړي.

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې هجا کړي. لکه (تر– کاڼ)

(ترکاڼ، ټولنه، اجمل، لرګیو، اره، ترښځ، رنده، برمه)

(رایل) یا (رحیل) د ضرب (×) د نښې غوندې له لرګي څخه جوړه شوې یوه آله ده چې په منځنۍ برخه کې قاتېږي او قرآن کریم ورباندې اېښودل کېږي.

کورنۍ دنده:

– د ترکاڼ د سامانونو، نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېليفون

موخه: چي زده کوونکي تېليفون وپېژني په ارزښت يې پوه شي. بشر ته د خدمت کولـو ذهنيت پيدا کړي. اولاندې متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

١. تېليفون د څه شي لپاره کارول کېږي؟
٢. تېليفون څه ارزښت لري؟
٣. تېليفون که نه وای څه کېدل؟

د تېليفون اختراع د لومړي ځل لپاره د يو امـــريکايي پوه لـــه خوا چـــې (ګراهام بل) نومېده وشوه.خو د ګراهام بل تېليفون بشپړ نه و. وروســـته د نورو پوهانو له خوا تېليفون بشپړ شو او تر لېرې واټن پورې يې غږ ولېږداوه. اوس په نړۍ کې د تېليفون په اړه زيات بدلونونه رامنځ ته شوي دي.

خلک کولی شي په ډېرې آسانۍ سره د نړۍ له يوه ګوټ څخه بل ګوټ ته خپل پيغام واستوي. سربېره پردې اوس کوچنی تېليفون چې ګرځند (موبايل) نومېږي په بېلابېلو بڼو ډېر ښکلي جوړ شوی دی. (موبايل) ګرځنده تيلفون ته وايي. کېدلي شي چې هر څوک يې هرځای له خپل ځان سره وګرځوي. او د اړ تيا په وخت کې ترې کار واخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

واټن :	فاصله
ګوټ :	ګوښه
ستونزې :	مشکلات

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې دټېليفون متن ولولي او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټېليفون په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.
- د لاندې کلمو مترادفې کلمې له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱. اختراع:__________

۲. بشپړ: __________

۳. واټن: __________

فاصله
پوره
نوبت

- پورتنی کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ اوبيا يې په لنډو جملوکې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې (د ټېليفون، پيغام، نـړۍ) کلمې وليکي او بيا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالوتونکو وزرونه

موخه: د متن لوستل، لیکل او هم چې زده کوونکي په دې پوه شي چې انسان د مرغانو د الوتلو له مخې الوتکه جوړه کړه.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د الوتونکو مرغانو وزرونه نه وای څه کېدل؟

۲. انسانان د الوتکې څخه کومې ګټې اخلي؟

ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په لوست ویلو بوخت وو. د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د یوه ښکلي مرغه خواته شو. اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آیا تر اوسه پورې ستا دې خبرې ته پام شوی چې وزر لرونکي ژوي الوزي؟ ملالۍ وویل: هو! پوهېږمه هغه الوتونکي چې وزرونه لري کولی شي چې والوزي.د الوتونکو وزرونه د دوی د جسامت په اندازې لوی او واړه دي. دلویو وزرونو الوتونکي ډېره اوچته الوتنه کوي. ډېرو لرو سیمو او هېوادونو ته هم تللی شي. ټول الوتونکي ډېر ښکلي هم دي. خو کاشکې، زه هم الوتونکی وای! چې ډېرې لوړې هوا ته مې الوتل کولی شوی! اسد په ځواب کې ورته وویل: خورې، لوی خدای (ج) انسانانو ته هسې فکري قوت او پوهه ورکړې ده چې د هغې په مرسته کولی شي نوښتونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وسایل جوړ کړي، چې ډېرو لرو او لوړو ځایونو ته پرې لاړ شي. لکه څنګه چې انسان وکولی شول د خپلې همدې پوهې په واسطه الوتکه اختراع کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په ګروپونو کې متن ولولي او د مطلب په هکله دې یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې دهر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د متن په اصلي مطلب دې څرګندونې وکړي.
- زده کوونکي دې نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او معنا یې کړي.
- واړه، الوتونکی، پوهه ،الوتکه.
- لاندې نیمګړي عبارتونه په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ!

- ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په درس ویلو ....
- د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د یوه ښکلي .... خواته شو.
- اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آیا تراوسه پورې ستا دې خبرې ته پام شوی دی هرهغه ژوی چې وزرونه لري ....
- ملالۍ وویل: هو! پوهېږم چې ټول الوتونکي وزرونه ....

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست له متن څخه څلور کرښې په خپله خوښه ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه څلویښتم لوست

طبيعي شتمني

موخه: د هېواد د اقتصادي شتمنيو پېژندل اودهغو ساتنه، په متن کې د جمعې او مفردوکلمو پيژندل او د دغه متن لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په فکر شتمني څه معنا او مفهوم لري؟

۲. د ځنګلونو څخه څه شی په لاس راځي؟

۳. له ځنګلونو څخه کومې ګټې تر لاسه کوو؟

زموږ د هېواد ځنګلونه، دښتې، غرونه او ټول کانونه د سرو او سپينو زرو نه ډک دي. موږ بايد خپلو درسونو کې زيار وباسو علم او پوهه زده کړو، چې د خپل هېواد له طبيعي شتمنيو څخه په سمه توګه ګټه واخلو او خپل هېواد ودان او سمسور کړو.

لغتونه او معناګانې:

شتمني	:	دارايي، پانګه
کانونه	:	معدني زېرمې
پوهه	:	علم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره لوست ولولي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي په مطلب دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې په لاندې چوکاټ کې د جمعو کلمو ترڅنګ مفردې کلمې پیدا اوپه خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

جمع	مفرد
ځنګلونه	ځنګل
غرونه	
کانونه	

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې (د ځنګلونه، سیندونه او کانونه) کلمې په لنډوجملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

کار او طبیعت

موخه: چې زده کوونکي د کار د ارزښت او ګټو په هکله پوه شي او د بې کارۍ په زیانونو او بدو پایلو وپوهیږي. اولادې متن سم ولولي او سم یې ولیکي.

پوښتنې

۱. آیا د کار او زیار په هکله څه پوهیږئ خبرې پرې کولی شئ؟
۲. کار څه ګټې لري؟
۳. که موږ او تاسې کار ونه کړو پایلې به یې څه وي؟

خوږو زده کوونکو! ټول انسانان، ځاروي او مرغان د خپل پاینښت لپاره شپه او ورځ کار کوي. چې په زیار او هڅو یې د ژوند چارې سمې دي. د مثال په توګه بزګران موږ ته غنم، جوار او داسې نور کــري د همــدغو بزګرانو له برکته زموږ دسترخوان په ډوډۍ او نورو شیانو باندې رنګینه وي. همداراز د مالیار د یوم په برکت باغونه او بڼونه سمسورېږي.

نو که چېرې موږ لاس تر زنې کېنو دا خبره څرګنده ده چې له زیان سره به مخامخ شو.

هوښیاران وایي: کار وکړئ ځکه چې د بې کارۍ ژوندون ګران دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست له یو بل سره ولولي. څو زده کوونکي دې په وار د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې په لوستل شوي لوست کې داسې کلمې پیدا کړي چې لـــه درېو او پنځو تورو څخه جوړې شوې وي.

بیا یې په خپلو کتابچو کې هیجا کړي. لکه انسان (ان– سان) جهان (جــ– هان)

- له مفردو کلمو څخه دجمعي کلمې جوړې کړئ!

مفرد	جمع
څاروی	
کور	
بزګر	

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له لاندې ګډو وډو کلمو څخه سم بیـــت جوړ کړي.

۱. موږ، ته، غنم، جوار، بزګران، او داسې، کري، نور.

۲. ګران دی، د بې کارۍ، کار وکړئ، ژوندون، څکه چې.

يو پنځوسم لوست

ورمونه (پندونه)

موخه: د ورمونو په معناګانو پوهېدل ، په ژوند کې پرې عمل کول او د متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې

۱. ګرانو زده کوونکو! کله مو له چا څخه ورمونه اوريدلي دي؟

۲. له مور، پلار،استاد او نورو مشرانو څخه د ورمونو اوريدل څه ګټه لري؟

۳. ورمونه څه معنا لري؟

ښه خلک هغه دي، چې نوروته ګټه ورسوي.

پرخپلو ژمنو وفا وکړئ.

په دنيا کې ښه عمل، د دين او دنيا کرونده ده.

څوک چې خپله ژبه له بدو خبرو څخه ژغوري، په ژوند کې نه پښېمانيږي.

څوک چې بل چاته کوهي کيني، خپله په کې لوېږي.

د بې فکره او بې تدبيره کار نتيجه خرابه ده.

له ښو خلکو سره دوستي کوئ اود بدو خلکو له دوستۍ څخه ځان وساتئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره هر يو لوستل شوي ورمونه ولولي او ځينو نور زده‌کوونکي دې د ورمونو په مطلب د ټولګي په مخ کې لنډې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې ورمونه په يادو زده کړي او په ښکلي ليک سره دې په خپلو کتابچو کې وليکي!

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې ورمونه په خپلو کتابچو کې وليکي او په ياد، دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه پنځوسم لوست

متلونه

موخه: د متلونو پېژندل، دهغو په معنا او ارزښت پوهېدل په ورځني ژوند کې د متلونو سم او په ځای کارول، د متلونو لیکل او زده کول دي.

پوښتنې:

۱. تاسو له متلونو سره آشنایي لرئ؟
۲. ولې په خپلو خبرو کې متلونه کاروو؟
۳. څوک کولی شي چې متل ووایي؟

خپل عمل د لارې مل دی.

چې څه کرې هغه به رېبې.

ژرنده که د پلار ده هم په وار ده.

چېرې چې اوسې، په خوی به د هغو شې.

له یوه لاس څخه ټک نه خېژي.

په یوه ګل نه پسرلی کېږي.

مار ته په لستوڼي کې ځای مه ورکوه.

خپله ژبه هم کلا ده هم بلا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د متلونو متن په لوړ آواز د ټولګي په مخکې ولولئ!
- یو د بل په مرسته لوستل شوي متلونه د املا په توګه ولیکئ!
- په ګروپي توګه د متلونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یـــو غړی د ټولګي مخې ته راشي او یو متل دې په شفاهي توګه نورو ته ووایي او په مطلب یې لنډې خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوي متلونه په ښکلي لیـــک ولیکي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې پنځوسم لوست

د منې موسم

موخه: زده کوونکي دمنې موسم وپېژني او په دې وپوهېږي چې بزګران د پسرلي له کار او زيار څخه د منې په موسم کې ګټه اخلي.

پوښتنې:

۱. ولې شئ چې منی د کال خوږم موسم دی؟

۲. تاسې د منې د مياشتو نومونه ويلی شئ؟

۳. آيا د منې په موسم کې د هوا او دمېوو په هکله معلومات لرئ؟

منی د کال درېم موسم دی. دا موسم هم درې مياشتې دي. (تله، لړم او ليندۍ-چې د ميزان،عقرب او قوس په نامه هم بللی شي. کله چې د اوړي موسم پای ته ورسېږي، د اوړي تودوخه ورو ورو لږه شي او کله چې د تلې د مياشتې لومړۍ ورځ راورسېږي، ورځ او شپه سره برابره شي. هوا نه سړه وي او نه توده. هره خوا سمسوره او په ډول ډول ګلانو او د دې موسم په ځانګړې رنګ سره لکه دويم پسرلی رنګينه ښکاري.

د منې په موسم کې د هېواد د سړو او تودو سيمو د ونو پاڼې په ژېړيدو پيل کوي او ورو، ورو رژېږي. انګور، ختکي، منې او داسې نورې مېوې په دې موسم کې ښې پخېږي او د خوړلو لپاره تيارېږي. يوه برخه يې له هېواد څخه بهر نورو هېوادونو ته هم لېږل کېږي، چې هلته لوی لوی بازارونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولي او بیا دې د مني د ګټو په هکله له یو بل سره خبرې اترې وکړي.
- زده کوونکي دې د مني د میاشتو نومونه دچوکاټ په تشو ځایونو کــې پــه خپلو کتابچو کې ولیکي.
- زده کوونکي دې دلاندې کلمو معنا له چوکاټ څخه پیداکړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

موسم، ګرمي، تویېږي

۱. موسم:__________

۲. تودوخه:__________

۳. رژېږي:__________

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د مني د میوو څو نومونه ولیکي.چې په دې موسم کې ښې پخېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژمي موسم

موخه: د ژمي د موسم پېژندل، د دغه موسم د هوا په ډېر بدلون او سړېدو باندې پوهېدل او د ژمي په يخنۍ کې د ځان ساتنې ذهنيت ور کول دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې کوم موسم وينئ؟
۲. ويلی شئ چې ژمی د کال څووم موسم او ددې موسم د مياشتو نومونه څه دي؟
۳. خلک د ژمي د رارسېدو لپاره څه تياری نيسي؟

ژمی د کال څلورم موسم دی. (مرغومی، سلواغه او کب) د ژمي د درې مياشتو نومونه دي، چې ځينې خلک يې د (جدي، دلوې او حوت) په نومونو هم يادوي. په ژمي کې د لمر وړانګې او تودوخه کمزورې وي، هوا ورو ورو سړه شي. ځينو تودو سيمو او ځايونو کې ځينې مېوه لرونکې او بې مېوې ونې لکه د نارنج، سبر، نښتر ا و داسې نورې، چې د ننګرهار، لغمان، کونړ، کندهار، پکتيا په ولايتونو کې ډېرې دي، همېشه شنې پاتې کېږي، په سړو سيمو کې ډېرې واورې او بارانونه اورېږي، خو که په تودو سيمو کې واوره وشي، ژر ويلې کېږي. واورې او بارانونه د کښتونو لپاره ډېرې ګټې رسوي.
يومتل دی چې: (کابل بې زرو شه دی نه بې واورو). په کابل او نورو سړو سيمو کې چې د ژمي هوا ډېره سړه شي، نو خلک په خپلو کورونو کې صندلۍ او بخارۍ ږدي او تاوده کالي اغوندي، چې د زياتې يخنۍ له کبله ناروغه نشي.
نو هغه خلک چې شتمن دي، ور ته په کار ده چې په دغه موسم کې له بې وزلو خلکو سره د خپل توان په اندازه مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ژمي د لوست متن ولولئ او دژمي په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ووایئ؟
- ژمی د کال څووم موسم دی؟
- د ژمي میاشتې په نورو کومو نومونو باندې یادوي؟
- په کومو سیمو کې د نارنج، سبر، نښتر او داسې نورې ونې پیدا کېږي نومونه یې واخلئ؟
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د ژمي د اړتیاو پــه هکلــه دې معلومات وړاندې کړي او بیا دې زده کوونکي د متن له مخې د یو بل په مرسته د املا کار وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د ژمي د میاشتو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.او په لنډو جملو کې دې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست

د اور ګټې او زیانونه

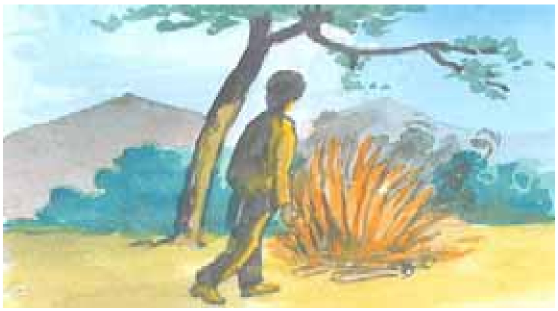

موخه: د متن لوستل، لیکل، د اور د ارزښت،ګټو او زیانونو په هکله زده کوونکـــو تـــه معلومـــات ورکول دي.

پو ښـتـنې:

۱. ستاسو په نظر اور ګټې لري که زیانونه؟
۲. مورډ په ژوند کې اور ته څه اړتیا لرو؟

په پخوا زمانو کې خلکو اور نه پیژانده. کله به چې لمر لویده او هوا تیـــاره کېده، ټول خلک ویده کېدل، خلکو په هغه زمانه کې د هوا د سړیدو له کبله د غرونو په غارونوکې ژوند کاوه. د ځان د تودولو لپاره یې هېڅ ډول وسیلې نه درلودې.

سابه او دڅارویو غوښې به یې اومې خوړلې. ښایي کومه ورځ به په ناڅاپي ډول د برېښنا او تندر (الماسک) د اور له امله کومې ونې اور اخېـــستی وي او د انسان پام به د هغه رڼا او تودوخې ته شوی وي. یا دا چې ښایي د دوو تېرو د سولېدو په وسیله به اور پیدا شوی وي، خو د هغه وخت انسانانو ترې زده کړل چې څرنګه اور پیدا او بل کړي، اوڅه ډول له اور څخه ګټه واخلي.

د اور موندنه او کشف کول د انسان له ارزښتنا ناکو کارونو څخه شمېرل کېږي. د وختونو په تېریدو سره له اور څخه په ګټو اخیستلو باندې هم پـــوه شول چې د انسانانو د ژوند د بدلون سبب وګرځېده. وروسته یې له اور څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخوړو د پخولو او د يخنۍ په وخت کې يې د ګرمولو لپاره کار واخيست او د هغه د رڼا څخه يې هم ګټه پورته کړه، خو بايد پام وکړو، چې لــه اور ســره هېڅکله لوبې او بې پروايي ونه شي او له ډېر احتياط څخه کار واخيستل شي. ځکه اور په هغه اندازې چې ګټور شی دی. په همغې اندازې خطرناک هم دی، چې بيا د هغه مخنيوی ډېر ګران او له توان څخه لرې خبره ده.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- زده کوونکي دې يو بل ته د لوست له مخې املا ووايي او هم د يې د يو بــل غلطۍ ور په ګوته کړي.
- په ګروپي توګه د اور په هکله خبرې وکړئ او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي مخې ته راشي او په شفاهي توګه دې د اور د ګټو او زيانونو په هکله نورو ته معلومات وړاندې کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او په لنډو جملو کې دې وکاروي.
(اور، کشف، غرونو، رڼا، تودوخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الوتونکي مرغان

موخه: دمتن لوستل، لیکل، د الوتونکو مرغانو او د هغو د ځینو ډولونو پېژندل او پــه ګټو یې پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو د کومو الوتونکو مرغانو نومونه پېژنئ؟
۲. مور د کومو الوتونکو له غوښو او هګیو څخه ګټه اخلو؟
۳. کوم الوتونکي په اوبو کې لامبو وهلی شي؟

ځیني مرغۍ او مرغان الوتونکي دي. چې په هوا کې الوزي، له یوه ځای څخه بل ځای ته تګ راتګ کولی شي، ځیني الوتونکي ټول ژوند په یوه ځای کــې تېروي، لکه چنچڼې، ښاروګانې، زرکې او داسې نورې، خو یو شمېر الوتونکي په ژمي کې تودو سیمو ته کوچ کوي او د اوړي په توده هوا کې بېرته خپلــو ځایونو ته راځي مرغان ډېر ډولونه لري لکه زاڼې، بازان، باښې او داسې نور چې قوي وزرونه لري په هواکې ډېر جګ او لوړ الوزي. یاد شوي الوتونکي قوي مښوکې او منګولې لري، چې نور مرغان او حیوانات پرې ښکار کولی شي، نو لــه همدې امله غوښه خوړونکي مرغان بلل کېږي. یو شمېر مرغان د خپلو پرده لرونکو پنجو په مرسته په اوبو کې لامبو وهي. لکه هیلۍ، بتې، ډېنګ او نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معنا ګاني:

مښوکه :	ټونګه
منګولې :	پنجې

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلوګروپونو کې متن ولولئ د مرغانو په هکله یو د بل سره خبرې وکړئ او وروسته دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي د مرغانو او دهغو په ګټو دې خبرې وکړي.
- په لاندې چوکاټ کې د ځینو مرغانو نومونه لیکل شوي دي. تاسی یـــوازې د لامبو وهونکو مرغانو د نومونو څخه یوه کړۍ راتاوه کړئ او بیـــا د لانـــدې چوکاټ په شان د هغو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

بازان، بابېې، چنچڼې، هیلی، بتې، ډینګ

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې جملې د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډکې کړي.

۱. ځینې مرغۍ او مرغان الوتونکي ________.   (دي، ده)

۲. ځینې الوتونکي ټول کال په یو ځای کې ژوند ________.(تېروي،لري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه پنځوسم لوست

رښتینی هلک

موخه: چې زده کوونکي د انصاف او رښتینولۍ په ارزښت وپوهېږي او په متن کې د مفردواو د جمع کلمو توپیر وکړي او دا متن سم ولولي او ویې لیکي.

پو ښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وینئ؟

۲. د شیانو په پلورلو کې انصاف کول ښه کار دی؟

یو هلک په خپل پلورنځي (دوکان) کې د اړتیا وړ شیان خرڅول. یو سړی راغی، دوې هګۍ یې واخیستې. د اخیستونکي فکر نه و، د پینځو افغانیو پـه ځای یې لس افغانۍ ورکړې او ترې روان شو، هلک پوه شو، چې اخیستونکي ورته د پینځو افغانیو پرځای لس افغانۍ ورکړې،له پلورنځي ووت او ورپسې یې منډه کړه او هغه ته یې وویل: ماما! دا لس ګون در واخله او ته پنځه افغانۍ راکړه، دا څکه چې زما پینځه افغانۍ پر تا کېږي.

اخیستونکي د دغه هلک له رښتینولۍ او صداقت څخه ډېر خوشحاله شو. نو ورته یې وویل: شاباس! ستا له رښتینولۍ نه ډېر خـوښ شـوم. الله (ج) دې نېکمرغه لره او دا پنځه افغانۍ دې هم تاته بخشش وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او بیا د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ.
- د هر ګروپ یو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په خپله ژبه ووايي.
- یو بل ته د کلمو او جملو املا وواياست!
- له مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې کړئ.

جمع	مفرد
هلکان	هلک
	سړی
	اخیستونکی
	فکر

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې له لاندې ګډو وډو کلمو څخه یوه جمله جوړه کړي.

(ډېر، خوشحاله شو، اخیستونکی، د دغه هلک له رښتینولۍ څخه)

اته پنځوسم لوست

دکورنیو چرګانو ساتنه

موخه: د متن لوستل، لیکل ، دکورنیو چرګو او چرګانو روزنه او د هغو په سمې پالنې او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې په کور کې دچرګو او چرګانو د ساتنې سره مینه لرئ او دهغو په سمې ساتنې پوهېږئ؟

۲. د کورنیو چرګانو څخه کومې ګټې اخلو؟

عابدې په کور کې چرګې او چرګان ساتلي وو. د هغې چرګې او چرګان ورځ په ورځ خوارېدل، چرګو یې هګۍ نه اچولې،عابده نه پوهېده چې څه وکړي؟ یوه ورځ چې اکا یې شېر محمد د دوی کورته راغی نوعابده یې خپه ولیده. شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه خبره ده؟ عابدې ورته وویل: کاکـا جانه! زما چرګان ورځ په ورځ خوارېږي او هګۍ هم نه اچوي، نه پوهېږم چې څه وکړم؟ هغه ورته وویل: دچرګو اوچرګانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خواړه او اوبه ورکوه! او په خپل وخت یې واکسین کوه، چرګې او چرګان به دې ښه شي، ځکه چې واکسین چرګان له ناروغیو څخه ژغوري. عابدې دا کار وکړ، هماغه و چې چرګې او چرګان یې غوښن او تندرست شول او چرګې یې په هګیو راغللې، اوس نوعابده خوشحاله ده، ځکه هره ورځ له خپلو چرګـو څخه هګۍ ټولوي اوبازار ته یې د پلورلو لپاره وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او بیا له یو بل سره د کورني چرګانو دګټو په هکله خبرې وکړئ.
- لاندې نیمګړې عبارتونه په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

– عابدې په کور کې چرګان ساتلي............... .
– دهغې چرګان ورځ په ورځ...................... .
– عابده نه پوهېده چې څه ....
– یوه ورځ چې اکا یې شېر محمد د دوی کورته ....
– نو عابده یې خپه ....
– شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه ....
– عابدې ورته وویل: چې کاکا جانه! زما چرګې او چرګان ورځ په ورځ خوارېږي او هګۍ هم ....
– هغه ورته وویل: د چرګو او چرګانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خواړه او............ .

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې د (چرګان، هګۍ، بازار) کلمې په لنډو جملو کې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرحيواناتو زړه سوى

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، پر ځارويو باندې د زړه سوې درلودل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسې په نظر په ځارويو باندې زړه سوى ښه کار دى؟
۲. آيا ويلى شئ چې له غوا، آس او چرګانو څخه کومې ګټې اخيستل کېږي؟

خداى (ج) ټول ځاروي د انسانانو د خدمت او ګټې اخيستلو لپاره پيدا کړي دي او لوى خداى (ج) د دوى په واسطه د لويو نعمتونو د رالېږلو مهرباني کړې ده. د غواګانو، مېږو او وزو څخه غوښې او شيدې را کوي، د چرګو له غوښو او هګيو څخه نور په زړه پورې خواړه برابر وو. د ځينو نورو ځارويو له غوښو، پوستکو او وړيو څخه هم د ژوند نورې اړتياوې پوره کوو.

بار وړونکي ځاروي هم زموږ د ژوند په سمبالولو کې لويه برخه لري. نو په دې ترتيب د انسانانو د ژوند بېلابېلو خواوو د دغو ځارويو په دغو ځانګړتياو سمون مونډلى دى. په کار ده چې موږ ځارويو ته زيان و نه رسوو او پرې زړه سوى ولرو. يوه پخوانۍ کيسه ده چې وايي: يو سړى چې ډېر ګناهکاره و، يوه ورځ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه کلي څخه تېرېده، هلته يې يو سپى وليد چې د تندې له لاسه نږدې دى چې مړ شي.
سړي له څاه څخه اوبه را وايستلې او سپي ته يې ورکړې او هغه يې له مرګ څخه وژغوره لوى خداى (ج) د همدې زړه سوي په خاطر د هغه ګناهکـــار سړي ټولې ګناوې وبخښلې.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- په خارويو باندې د زړه سوي په هکله خبرې وکړئ.
- د څو خارويو د نومونو املا دې يو بل ته ووايي.

کورنۍ دنده:

– لاندې پوښتنې او ترڅنګه يې دهغو ځوابونه په خپلو کتـــابچو کـــې وليکئ!

- ○ له غوا څخه څه شى لاس ته راوړو؟
- ○ موږ او تاسې ولې بايد پر خارويو باندې زړه سوى ولرو؟
- ○ سړي څه شى وليد او څه يې وکړل؟
- ○ هغه ګناهکار سړي سپي ته ولې اوبه ورکړې؟
- ○ لوى خداى(ج) له هغه ګناهکار سړي سره څه وکړه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږتم لوست

مرغان او د ځالو جوړونه

موخه: چې زده کوونکي په دې پوه شي چې الوتونکي هم د خپل نسل د دېربښت او پاينښت لپاره خپلو ځانواو بچيو ته ځالې جوړوي، په ځالو کې هګۍ اچوي او خپل بچي په کې روزي.

پوښتنې:

۱. الوتونکي په پسرلي او اوړي کې څه کوي؟
۲. څه فکر کوئ چې الوتونکي ولې ځالې جوړوي؟
۳. مرغان خپلې ځالې له څه شي څخه جوړوي؟

کله چې هوا توده شي وني شنې او د هېواد هره خوا سمسوره شي، الوتونکي د ځالو په جوړولو پيل کوي. ښاروګانې، چنچڼې، طوطيان، کارغان او داسې نور مرغان د ونو په ښاخونو، باغونو، ځنګلونو او د ځينو دېوالونو په سوريو او لوړو غرونو کې دخپلوځالو په جوړولو لګياوي،الوتونکي په دښتو، پټيو او د باغونو په شاوخوا کې الوزي واښه راټولوي او په خپلو مښوکو او پښو سره يې يو په بل باندې په ترتيب سره ږدي او په لږه موده کې ښکلې ځاله جوړوي.

پوهيږئ چې بيا په ځاله کې څه کوي؟ په خپلو ځالو کې ژوند کوي، هلته هګۍ اچوي او له هګيو څخه څه موده وروسته واړه واړه ښکلي، بچيان راباسي.بيانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوچنیو الوتونکو مور اوپلار دوی ته خواړه راوړي، خپلو بچیو ته یې په خوله کې ورکوي، تر څو چې بچې یې لوی شي او والوزي.

موږ ته په کار ده چې د مرغانو ځالو ته لاس ورنه وړو، د هغو ځالې ورانې نه کړو او بچیانو ته یې آزار ونه رسوو. ځکه چې د مرغانو بچې هم خپلو میندو او پلرونو ته ګران دي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ بیا د لوست په مطلب له یوه بل سره خبرې وکړئ.
- د لاندې پوښتنو سم ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
  ۱. مرغان چیرې ځالې جوړوي؟
  ۲. مرغان په څه شي کې ژوند کوي؟
  ۳. مرغان چېرې هګۍ اچوي؟ او له هګیو څخه څه شی منځ ته راځي؟
  ۴. مرغان څه شی خوري؟
- زده کوونکي دې د متن له مخې له یو بل سره ځینې کلمې او جملې د املا په توګــه وکاروي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه دقوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: الوتونکي د ځالو په جوړولو پیل ________.   (کوي، کوی).

ب: موږ ته په کار ده چې د مرغانو ځالوته لاس ور نه وړو او د هغو ځالې ورانې ________.   (نه کړو، ورانې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو شپېتم لوست

ښه کړه وړه

موخه: د ښو کړو وړو په ارزښت پوهېدل، له ناوړه چلند څخه ځان ژغورل، د ژوند په چارو کې د ښو کړو وړو غوره کول او په لوست کې د نومونو پېژندل دي.

پوښتنې:

١. په پورتني انځور باندې څوک خبرې کوي؟

٢. آیا د ښې رويې په اړه څه پوهېږئ چې څنګه پايلې لري؟

٣. تاسې له خپلو ټولګيوالو او همزولو سره څه ډول رويه بايد ولرئ؟

زرغونه په دريم ټولګي کې زده کړه کوي. هغه چې پرون د ښوونځي څخه کور ته راغله، ډېره خپه وه، مور يې ترې پوښتنه وکړه: لورې! ولې خپه يې څه پېښه شوې ده؟ زرغونې ورته وويل: دريم ساعت و، غوښتل مې چې د پښتو د نوي لوست کلمې د ښوونکي له لارښوونې سره سم په خپلې کتابچې کې وليکم. لاسي بکس کې مې خپل قلم ولټاوه، نه و.

په دې وخت کې مې ورمې ته پام شو چې زما په قلم باندې لګيا ده ليکنه کوي. هغې ته مې وويل: چې بې له اجازې څخه د چا قلم مه اخله. دا ښه کار نه دی يو ځل ورمې په ډېره بده رويه قلم راته ګوزار کړ او داسې يې راته وويل: واخله خومره ورې يې، خوما د هغې په وړاندې هېڅ ونه ويل ډېره تـرې خپـه او خواشينې شوم. ځکه چې هغې زما د لاسي بکس څخه بې له اجازې قلم اخيستی

(c) ketabton.com: The Digital Library

و. او د دې پرځای چې له ما څخه بخښنه وغواړي او مننه وکړي. په بد ډول يې قلم راته را ګوزار کړ.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- يو بل سره متن ولولئ!
- لاندې څو کلمې درکړل شوي دي. په کلمو کې نومونه پيدا کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

خپه– زرغونه– قلم– ليکنه– ورمه.

- زده کوونکي دې د بد چلند په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

– لاندې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ!

○ زرغونه په دريم ټولګي کې زده کړه __________.

○ بې له اجازې څخه د چا قلم __________. دا ښه کار __________.

○ او بې له منني څخه يې __________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شاتو مچۍ

موخه: د شاتو د مچیو روزل او د هغوی کتو او ګډ ژوند په هکله معلومات ورکول او دغه لوست سم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وینئ؟

۲. د شاتو مچۍ مو لیدلي او پوهېږئ چې له هغو څخه څه شی لاس ته راځي؟

د شاتو مچۍ ډېره ګټوره حشره ده. مچۍ په خپل منځ کې منظم ژوند لري او د دوی د ژوند نظم د نورو ژوو په ګډ ژوند کې نه لیدل کېږي. ځینې خلک د شاتو مچۍ په صندوقونو کې ساتي او د هغو روزنه کوي او ځینې ورته د کور په لوړو دیوالونو کې له ډبرو څخه ځایونه جوړوي.

په هر صندوق کې تر څلوېښتو زرو مچیو پورې ژوند کوي. د شاتو مچۍ په ګرمو ځایونو کې چې هلته ګل لرونکي بوټي او ګلان ډېر وي په زیاته اندازه شات ورکوي. په هر صندوق کې یوه ملکه وي چې ښځینه مچۍ ده، نور یې کار ګران او ساتونکي دي د ملکې دنده هګۍ اچول دي، د نورو مچیو دنده د ګلانو څخه د شیرې زېښېل دي چې شات ورڅخه لاس ته راځي، همدارنګه دکورونو جوړول هم ددوی په غاړه دي او د دوی په وجود کې د شمعې د موم په شان موادشته چې د خپلو کورونو په جوړولو کې ځنې کار اخلي، او خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بچيو ته خواړه هم له شاتو څخه ورکوي.زموږ په هېواد کې د مچيو روزلو او ساتلو ته ډېره پاملرنه کېږي. شات د روغتيا لپاره ډېر ګټور خواړه دي چې بدن پياوړی کوي.

مآخذ: افغان اساسي قابليتونو پښتو لپاره د زده کړي لازمي مواد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په ګروپونو کې د لوست متن ولولئ! بيا د شاتو د مچيو د کار، فعاليـــت او ګټو په هکله يو له بل سره خبرې وکړئ. يو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د شاتود مچيو په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
- د لاندې کلمو لپاره په چوکاټ کې دوه معناګانې درکړل شوي دي. تاسې يې سمه معنا غوره کړئ او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

شات:__________

ګرم: __________

هېواد:__________

عسل ، بوره
سوړ، تود
ښار، وطن

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې (د شات، مچۍ ، ګټور) کلمې په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې وليکي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

وربښم څرنګه لاس ته راځي؟

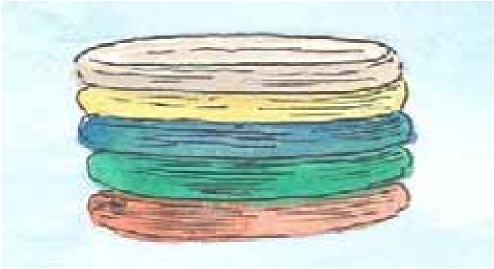

موخه: د متن سم لوستل، سم ليکل، د نويو کلمو په معنا پوهېدل او د وربښمو پېژندل او په ارزښت يې پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر وربښم څه شی دی؟ او څنګه لاس ته راځي؟

۲. له وربښمو څخه څه شی جوړېږي؟

وربښم د وربښمو له کوچني چينجي څخه لاس ته راځي. په دې توګه چې دا کوچنی چينجی له ځان څخه نازک تارونه تاووي او په همدې نازکو تارونو کې چې د خوني په توګه ورته جوړه شي، ژوند کوي. چې همدې وربښمني خوني يا غوزې کې د دوو څخه تر درې اونيو پورې پاتې کېږي. او په همدغه وخت کې ورو ورو الوتلو ته تيارېږي. چې په پای کې د وربښمو خونه سورې کوي او له هغې څخه بهر راوزي او هګۍ اچوي چې له دې هګيو څخه نور دوربښمو چينجي پيدا کېږي، د وربښمو د چينجيو خواړه د توت پاڼې دي.د وربښمو د لاس ته راوړلو په خاطر دا غوزې په مناسبو او تودو ځايونو کې ساتي چې د وربښمو چينجي له وتلو او يا د پيدا کېدو څخه مخکې مړه نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته بیا د ورېښمو غوزه چې په اصل کې یو اوږد تار دی، ورو ورو خلاصوي.

دا تارونه په خاص مهارت سره تاووي او له هغې څخه د ورېښمو ټوکر او نور شیان چې ډېرارزښتناک، کلک او کم پیدا کېږي جوړوي چې دغه ورېښمین شیان د نړۍ په ټولو بازارونو کې خپل ارزښت لري.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په لوړ اومناسب آواز ولولي.
- د ورېښمو په اړه دې معلومات ورکړي.
- لاندې کلمې په خپلو ګروپونو کې هېجا کړئ!

(ورېښم– تارونه– هګۍ– ټوکر)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې دا کلمې په لنډو جملوکې وکاروي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي. (ورېښم، تارونه، هګۍ، ټوکر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغه جوړه

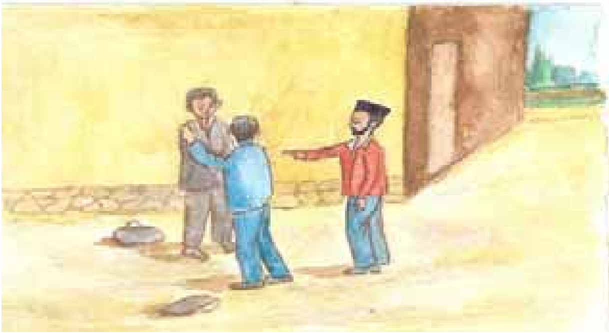

موخه: د متن لوستل، ليکل د شخړو او لانجو څخه ځآن ساتل او د روغې جوړې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو د روغې جوړې په هکله څه اورېدلي دي؟
۲. د تاسو په فکر روغه جوړه موږ ته څه ګټې لري؟

يوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په شخړه شو، يو د بل په وهلو او ټکولو يې پيل وکړ، چې ناڅاپه يې پلار کور ته راغی، ګوري چې دواړه په جګړه اخته دي، پلار يې دوی سره خلاص کړل. اجمل له خټک څخه مشر و، پلار يې داسې ترې وپوښتل: زويه! په څه شي باندې دې له خټک سره لانجه وه؟ اجمل وويل:« پلار جانه! ده زما توپ واخيسته او بېرته يې نه راکاوه، هرڅومره مې چې ورته وويل، توپ زما دی، خو نه يې منله، اړ شوم چې توپ ترې په زوره واخلم، خو خټک په ما ګوزارونه وکړل، ما هم پرې ګوزارونه وکړل.» پلار يې چې د اجمل خبرې واورېدې بيا يې داسې ورته وويل:« زويه! ته خو مشر يې بايد په خپل کشر ورور ډېره مهرباني ولرې. همدارنګه خټک چې له تا نه کشر دی بايد ستا د مشر توب درناوی په پام کې ونيسي. په پای کې يې داسې وويل: کوښښ وکړئ چې په لوبو کې له يوبل سره په هېڅ شي بې ځايه شخړه او لانجه ونکړئ ځکه شخړې او لانجې د خپګان سبب ګرځي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن په لوړ آواز ولولئ!
- د لاندې چوکاټ ضد کلمې د کرښې په وسیله په خپلو کتابچو کې ونښلوئ!

ورځ	مشر
کشر	سوله
دښمني	دوستي
شخړه	شپه

(ورځ → شپه)

- د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.
  - یوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په ________ شو. (شخړه- جګړه)
  - چې ناخاپه یې پلار کور ته ________. (ورغی- راغی)

کورنۍ دنده:

- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په لنډو جملو کې یې وکاروئ.
(شخړه- روغه جوړه- مشر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه شپېتم لوست

د زرد آلو زړی

موخه: د زده کوونکو د لوستلو اولیکلو مهارتونو ته وده ورکول او ددې کیسې په موخې پوهېدل دي.

پو ښتنې:

۱. په انځورکې څه وینئ؟
۲. زرد آلو په کوم موسم کې پیداکېږي؟
۳. په اوړي کې کومې ،کومې میوې پخېږي؟

یوه ورځ یو هلک په لار کې زردالو خوړل او زړي يې غورځول. یوه زوړ بزګر چې هلته په خپل پټي کې په کار بوخت و، زړي یې راټول کړل او د لارې په څنګ کې یې تر خاورو لاندې ښخ کړل. هغه هلک د بزګر دا کار ولید. خو څه یې ونه ویل او خپله لاره یې ونیوه.

څو کاله وروسته هلک له هغه ځایه تېرېده ګوري چې د زړي په ځای یو ښه نیالګی شین شوی دی.بزګر یې په اوبو ورکولو لګیا دی. له دې خبرې نه څوکاله نور هم تېر شول. دا هلک چې ځوان او زلمی شوی بیا له همدغه ځای څخه تېرېږي. ګوري چې د زردآلو ونې خورا ډېرې مېوې نیولې دي. خو هغه بزګر هلته نشته ځوان هلک د دې ځای له ګاونډیانو او خلکو څخه د هغه پوښتنه وکړه، خو داسې څرګنده شوه چې څه موده مخکې هغه مړ شوی دی. ځوان د زردآلو ونې ته ورنژدې شو دوه دانې یې ترې راوشکولې او هغه سپین ږیري بزګر ته یې دعاګانې وکړې، چې د زرد آلو د زړو یې دومره روزنه کړې وه. خو دا ځلې په خپله ده هم د زردآلو زړي ونه غورځول او په خپله باغچه کې یې وکرل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې لوست ولولئ او په مطلب یې له یو بل سره خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش ځایونه د قوسو په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ!

– یوه ورځ یوه هلک په لار کې زرد آلو ______.   (خوړل، مینځل)

– یو زوړ بزګر چې هلته په خپل پټي کې په کار بوخت و، زړې یې را ټول ______ او دلارې په ځنګ کې یې تر خاورو ______ ښخ کړل.

(خوړل– مینځل– کړل– لاندې)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې لوستل شوې کیسه په یادو زده کړي او په بله ورځ دې نوموړې کیسه نورو ته ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ شپېتم لوست

زيار او هوسايي

موخه:د ګډې مرستې په ارزښت او ګټو پوهېدل، ددې کېسې سم لوستل او ليکل دي.

پو ښتني:

۱. هغه کسان چې له يو بل سره په کارونوکې مرسته کوي نتيجه به يې څنګه وي؟
۲. آيا تاسې هم يود بل سره مرسته او همکاري کوئ؟

په يوه ځای کې دريو ملګرو (ايمل، ميرويس او خوشحال) سره ګډه ژوند کاوه. يوه ورځ ايمل چې څه غنم درلودل فکر يې وکړ، که د غنمو دانې وکرم، نو ډېرغنم به لاس ته راشي، دا کار يې خوښ شو. د غنمو په کرلو کې يې له خپلو ملګرو نه مرسته وغوښتله. هغوی وويل: (موږ خپل کارونه کوو مرسته نشوکولی) ايمل غنم وکرل، غنم شنه شول، د پخېدو څخه وروسته يې بيا د غنمو په لو، درمند کولواو پاکولو کې مرسته وغوښته، ملګرو يې بيا ورته وويل(موږ خپل کارونه کوو، بې کاره نه يو، مرسته هم نشو در سره کولی) ايمل بيا خپل زيار او همت ته دوام ورکړ.

غنم يې ورييل، درمند يې کړل کورته يې هم راوړل د اوړو کولو، او د ډوډۍ د پخولو په وخت کې يې هم له هغوی څخه مرسته وغوښته. بيا هم هغوی د ايمل سره مرسته ونه کړه. کله چې ايمل ډوډۍ پخه کړه، نو ويې ويل: (څوک زما سره ډوډۍ خوري؟) دوی دواړه په منډه راغلل. ويې ويل: چې موږ به درسره د ډوډۍ په خوړو کې مرسته وکړو.

دوی چې ډوډۍ خوړولو ته ځانونه تيار کړل. ايمل ورته وويل، د کرلو، لوکولو، درمندولو، پاکولو او پخيدو په وخت کې چېرې وئ؟ ډوډۍ چې تياره شوه تاسې يې خوړلو ته راغلئ. د تيار خوړو وخت تېر دی. هر څوک بايد کار وکړي. د خپل کار او زيار ګټه دې وخوري او د نورو د اوږو بار دې نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ بیا د لوستل شوي متن د مطلـــب پـــه اړه د کېسې په توګه یو له بل سره خبرې وکړئ!
- د کرښې د نښلولو په واسطه په لاندې چوکاټ کې له تورو څخه په خپلـــو کتابچو کې بشپړې کلمې جوړې کړئ!

ا	م
غنـــ	ویس
میر	سته
مر	ډی
در	یمل
ډو	مند

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لوستل شوې کېسه په یاد زده کړي او بیـــا دې خپلـــو ټولګیوالو ته ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه شپېتم لوست

لیک نښې

: ؟ ! ، .

موخه: د لوست په متن کې د لیک نښو پېژندل، هغو ته پوره پاملرنه او د متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنه:

۱. په پورتني چوکاټ کې د لیکلوکومې نښې نښانې پېژنئ؟

شارحه (:) - سوالیه (؟) - ندایه (!) - کامه (،) - ټکی(.)

د لاندې متن د هرې جملې په آخر کې د غه لیک نښې وګورئ!

مور او تاسې هره ورځ بوره خورو. بوره په خوراکي شیانو کې لکه کلچې، روټونه، حلوا، خوږې ډوډۍ او نورو کې کارول کېږي.

ګرانو زده کوونکو! پوهېږئ چې بوره څه ډول لاس ته راځي؟

بزګران، لومړی ځمکه یوې کوي او په هغه کې د لبلبو او د ګنیو (ګنډېریو) تخم کري. د څو میاشتو څخه وروسته بیا لبلبو او ګنې پخېږي، بزګر لبلبوله ځمکې څخه راباسي او د ګنډېریو بوټي ربېي او بیا یې د بورې جوړولو فابریکې ته وړي.

لبلبو ښه پرېمنځي او له هغه وروسته یې دماشینونو په واسطه میده کړي. اوبه لویو دېګونو کې یې ښه وایشوي چې ټول اوبه شي. له هغې وروسته په ماشینونو کې ورته ځرخ ورکوي چې په دې وخت کې یې رنګ لږلږ سپینېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په پای کې په سپین رنګه پوډر بدلېږي بیا یې له ماشینونوڅخه راوباسي کله چې وچه شوه بیا یې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن په ګډه سره ولولئ!
- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د هرې جملې په پای کې مناسبې لیک نښې وکاروئ!

الف: مور او تاسې هره ورځ بوره خورو

ب: بوره په نورو خوراکي شیانو لکه کُلچې رُوټ حلوا او خوږه ډوډۍ کې کارول کېږي او له هغه څخه ګټه اخلو

ج: ګرانو زده کوونکو پوهېږئ چې بوره څه ډول لاس ته راځي

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې لیک نښې (؟ ! : ، ٠) د جملو په پای کې سمې وکاروي.

۱. زه هر سهار بوره خورم ۳. ګرانو زده کوونکود لبلبوڅخه کوم شیان جوړېږي

۲. ته هر سهار بوره خورې ۴. بوره په نورو شیانو لکه حلوا روټ کلچوکې کارول کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته شپیتم لوست

ساده کلمې

موخه: دمتن لوستل، لیکل دکلمې پېژندل، په معنا اوتعریف يې پوهېدل او په سمه توګــه د هغې کارونه ده.

پو ښـتنې:

۱. ویلی شئ چې کلمې له څه شي څخه جوړېږي؟

۲. د کلمې په مفهوم او تعریف باندې پوهېږئ؟

کلمه: هر معنا لرونکی لفظ چې زموږ له خولې څخه ووځي کلمــه بلــل کېږي. لکه احمد، محمود، قلم، کتاب، مېز.
کلمې له تورو او توري له غږونو څخه جوړېږي. همدا رنګه د کلمــو لــه یوځای کېدو او ترتیب څخه جملې جوړېږي او د جملو له یو ځای کېــدو نثرونه، نظمونه او شعرونه جوړېږي.

زموږ کور په ښار کې دی. زه هره ورځ خپل ټول درسي مــواد (تــوکي) لکه کتاب، قلم او کتابچه پخپل لاسي بکس کې ږدم او ښوونځي ته روانېږم. زموږ ښوونځی په ډېر ښه ځای کې دی. لوی او ښکلی چمــن هــم لــري زده کوونکي د تفریح په وخت د ښوونځي په میدان کې سپورتي لوبې کوي. زه په ټولګي کې خپل مېز او څوکۍ پاک ساتم. د زده کړې په وخــت کــې د ښوونکي خبرو ته غوږ نیسم. د ښېښتو د درېم ټولګي کتابونه چې د ښوونځي د اداري له خوا ماته راکړل شوي دي، هغه ښه ساتم. او پوښ ورته ورکوم. چې څېرې نه شي کله چې لوست پای ته ورسېږي د تراني په ویلــو ســره مــوږ رخصتېږو او د کور په لور روانېږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

غږونه :	آوازونه
توري :	حروف

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن روان او سم ولولئ. او بیا په هغه کې ساده کلمې ورپه ګوته کړئ !
- په خپلو ګروپونو کې څو ساده کلمې ولیکئ!
- د لاندې چوکاټ کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

ټولګی	کتابچه
فوټبال	څوکۍ
میدان	مېز
قلم	کتاب

کورنۍ دنده:

- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!
(مېز، څوکۍ ، تخته، قلم، کتابچه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه شپېتم لوست

مركبې كلمې

موخه: د مركبو كلمو پېژندل، له مفردو كلمو څخه دهغو توپيراو په لوستلو او ليكلو كــې يې سم كارول دي.

پو ښــتنې:

١. آيا تاسو مركبې كلمې پېژنئ؟

٢. مركبې كلمې څه ډول كلمې دي څوک به په دې اړه كوم مثال ووايي؟

مركبې كلمې : هغو كلمو ته وايي چې له دوو يا زياتو خپلواكو كلمو څخــه جوړې شوې وي. لكه ميرويس ميدان، اناركل، ورځپاڼه او نور...

په لاندې جملو كې مركبې كلمې په نښه اوښه ورته ځيرشئ!

١. بادام ګل خپلې مور ته يو ټيكرى واخيست.

٢. سرتور ښكلى پيل مرغ لري.

٣. اجمل نوي ښار ته لاړ.

۴. سپين بولدک د كندهار په ولايت كې دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست په مناسب آواز ولولي.
- زده کوونکي دې له یو بل سره د مرکبو کلمو په معنا او تعریف خبرې وکړي

او د هغو لنډ تعریف دې په یاد زده کړي. او په کلمو کې دې مشق او تمرین وکړي.
- له لاندې کلمو څخه مرکبې کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

سپین غر، ګل غوټۍ، بادام ګل، سره بانجان، توربانجان، قلم، کتاب.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مرکبې کلمې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوم لوست

وروستاړي

تون، والی، جن، ان، مند، من ،تیا،توب

موخه: د وروستاړو لرونکو کلمو پېژندل او په لوستلو او لیکلو کې یې سم کارول دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتني چوکاټ کې څه لیکل شوي دي؟ څوک یې لولي؟
۲. د وروستاړي په هکله کولی شئ څه وواياست؟

وروستاړي هغه نا خپلواکې کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په پای کې ورسره یو ځای کېږي او د کلمو معنا بدلوي.

۱. پېغلې او ځوانان په پوهنتون کې زده کړه کوي.
۲. د اخک پلار جبار خان اکا هیرجن سړی نه دی.
۳. زموږ خلک د سولې پلویان دي.
۴. انځرګل ډېر ښه هنرمند دی.
۵. خوشحال بابا ډېر قدرمن سړی و.
۶.د زلمیتوب وختونه په بې پروایې کې مه تیروئ!
۷. سید جمال الدین افغان په خپلو لیکنو کې پوره وړتیا ښودلې ده.
۸. د امیر کروړ پیاوړتیا د ده له شعرونو څخه څرګندیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن په چوپه خوله له ځان سره ولولئ!
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او په لیکل شوو جملو کې دې د وروستاړي لرونکي کلمې ور په ګوته کړي.
- مشق او تمرین:
- لاندې جملې ولولئ او وروستاړي لرونکي کلمې پکې پیدا کړئ او په خپلـــو کتابچو کې یې ولیکئ.

ـ ربنتین والی د انسان ښه صفت دی. (رښتین والی)
ـ بډای خلک په ژمي کې ورین کالي اغوندي.
ـ د بریالي خور په روغتون کې بستر ده.
ـ له درواغجن سړي سره څوک ناسته او ولاړه نه کوي.
ـ جمال ښه انځورګر او هنرمند ځوان دی.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د (تون، والی، جن، ان، مند، من) وروستاړي په کلمـــو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو اویاوم لوست

مختاړي

نا، بې، با، هم

موخه: د مختاړو پېژندل، د مختاړو لرونکو کلمو پېژندل او په لیکنو او لوستنو کې د هغــو سمه کارونه ده.

پو ښـتنې:

۱. پورتني چوکاټ کې څه لیکل شوي دي؟
۳. تاسې د مختاړو په هکله څه ویلی شئ؟

مختاړي هغه نا خپلواکې کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په سرکې ور ســره نښلول کېږي.او د کلمې د معنا د بدلون سبب ګرځي. لکه پوه، ناپوه، ځای، بې ځای، ادب، با ادب، کار، همکار.

۱. نا پوه سړی لکه ړوند وي.
۲. بې ځایه خبرې کول ښه کار نه دی.
۳. سرتور یو با ادبه هلک دی.

لغتونه او معناګاني:

ناخپلواکه :	نامستقله
بدلون :	تغییر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوستل شوی متن دې په لوړ آواز سره ولولي.
- زده کوونکي دې یو د بل سره د مختاړي مثالونه مشق او تمرین کړي.
- په لاندې جملو کې مختاړي پیدا او په نښه یې کړئ بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱. زه بې کاره نه یم. لکه (بې کاره) په مثال کې

۲. دا خواره ډېر بې خونده دي. (بې) مختاړی دی.

۳. د ناروغ پوښتنه ثواب لري.

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مختاړي لرونکي کلمـــې ولیکي.

دوه اویایم لوست

عبارت او جمله

موخه: د عبارتونو پېژندل، د عبارتونو او جملو په توپیرونو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. عبارت څه ته وايي؟

۲. څوک کولی شي د عبارت يو مثال ووايي؟

جمله او عبارت: هغه يوه يا څو کلمې چې له يو ځای کېدو څخه يې بشپړ مفهوم واخيستل شي جمله بلل کېږي او که څو کلمې سره يوځای شي او پوره معنا ور نه کړي عبارت دی.

لاندې جملو ته ځير شئ اوعبارتونه په کې وګورئ!

- **زه هر سهار د شيدو چای څښم.**
- **زلمی پرون د غزني ښار ته نه و تللی.**
- **د رنډو سره هر ډول مرسته کول ښه کار دی.**
- **د علم زده کړه په هر مسلمان نارينه او ښځې فرض ده.**
- **د ښوونځي ميدان.**
- **د احمد پلار.**

پورتنو ليکنوکي څلور کرښې جملې او وروستۍ دوه کرښې عبارتونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې روان او سم ولولي.
- دجملې تعریف له یاده زده کړئ.
- لاندې جملو کې تش ځایونه دچوکاټ په مناسبو او سمو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ.

شخړه
سولې
عزت
روغتیا
مرسته
خلکو

دا دخپلې مور سره په کارونو کې ______ کوي.

ښه زده کوونکي له یو بل سره ______ نه کوي.

سګرټ او نسوار ______ ته زیان رسوي.

افغانان د ______ غوښتونکي دي.

هر انسان خپل ______ لري.

د چاپېریال ساتنه د ______دنده ده.

.کورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش ځآیونه په مناسبو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ.

ټول افغانان سره ________دي.

د سګرټو او نسوارو کارول ______ته زیان رسوي.

ملالۍ دکور په کارونو کې ______کوي.

نجونې او هلکان په ښوونځي کې ______وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې اویاوم لوست

جمله

موخه: دجملو پېژندل او په معنا او مفهوم يې پوهېدل.

پوښتنه

۱. جمله څه ته وايي؟

جمله: يوه ياڅو کلمې چې بشپړه معنا او مفهوم ورکړي جمله ګڼل کېږي لکه: افغانستان په موږ ګران دی.

په پورته جمله کې افغانستان په موږ ګران دی معنا ورکوي او جمله بلل کېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لاندې جملې او عبارتونه ولولئ او له يو بل څخه يې توپير وکړئ او هر يو يې په خپل کتار کې وليکئ.
- زه خوشحاله، شريف زما ټولګيوال دی، پاکوالی د ايمان يوه برخه ده، زه پاک خواړه خورم، اجمل ښوونځي ته، ايمل کتاب، سپوږمۍ ليک.

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې پنځه جملې او پنځه عبارتونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا　　وطن ته موښکلا
کتاب او قلم　　زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما يې ځان　　له تانه شم قربان
ته وينه دافغان　　ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد　　وطنه ته شې ښاد
مونږه سربښندوپه تا　　اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور يې هم مې ګور　　ته پلارې هم مې مور
ته زړه دآسيا　　او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ يې دآريا　　او تاج يې ديما
ځاربږمه له تا　　افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعين مرستيال

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library